

Studiegids 2021 - 2022

Theologisch Instituut Rolduc

THEOLOGISCH INSTITUUT

ROLDUC

Rector:**Dr. L.J.M. Hendriks,**

Heyendallaan 82

6464 EP Kerkrade

T: 045-5466810

T: 045-5466930 (secr. G. Lux-Zinzen)

E: rector@rolduc.nl

E: g.lux@bisdom-roermond.nl

Studieprefect:

Diaken P. van de Laarschot

Privé:

Thijs Wöltgensstraat 41

6462 TC Kerkrade

T: 045-5225201

M: 06-40674061

E: pcvandelaarschot@gmail.com

Theologisch Instituut Rolduc

Opleiding tot priester, permanent diaken,
pastorale medewerker, assistent geestelijk verzorger,
catechist en docent godsdienst/levensbeschouwing

BISDOM ROERMOND

Studiegids ten behoeve van docenten en studenten van
het Theologisch Instituut Rolduc en van de voortgezette
vorming van hen die met een zending van de bisschop in
het Bisdom Roermond werkzaam zijn.

INHOUDSOPGAVE

I. Theologisch Instituut

1. Het Theologisch Instituut Rolduc	6
2. Opzet van de opleiding	6
3. Voorwaarden voor toelating tot de opleiding	8
4. Procedure van toelating tot de opleiding	9
5. Examenregeling	9
6. Bijzonderheden rond de verschillende ambten en functies	10
7. Praktische gegevens	13

II. Personen verantwoordelijk voor de opleiding

1. Bestuur	15
2. Stafleden	15
3. Docenten studiejaar 2020-2021	15
4. Overige bij de opleiding betrokken personen	18

III. De geestelijke vorming

1. Verwachting ten aanzien van de studenten	19
2. De spiritueel	19
3. Bezinningsdagen en retraite	19
4. Dagordes	20

IV. Omschrijving van de colleges

1. Het oriëntatiejaar (jaar I)	21
2. De driejarige cyclus (jaar II t/m IV)	30
3. Inleiding in de praktijk (jaar V)	36
4. Jaar VI	47

V. Pastorale stage	58
--------------------	----

VI. Voortgezette vorming

1. Voor wie en hoe?	61
2. Data en programma	61
3. Praktische gegevens	63
4. Onkostenvergoeding	63

VII. Dagen voor echtgenotes en gezinnen van diakens

1. Opening van het studiejaar van de diakenopleiding	64
2. Bezinningsdagen voor echtgenotes van wijdelingen en anderen	64
3. Gebeds- en gespreksbijeenkomsten	64

VIII. Calendarium

1. Overzicht en lesrooster	66
2. Docentenvergadering	74
3. Bijzondere data 2021 – 2022	74

IX. Dagordes en lesuren

1. Opleiding, dagprogramma studieweekend	75
2. Supervisie stage	75
3. Voortgezette Vorming	75
4. Stille dagen en retraites	76
5. Gebeds- en gespreksbijeenkomsten	76
6. Opening studiejaar	76
7. Info-ochtend	76

I. Theologisch Instituut

1. Het Theologisch Instituut Rolduc

Het Theologisch Instituut Rolduc is een kerkelijke onderwijsinstelling voor katholieke theologie, ontstaan uit een verbreding van de diakenopleiding van het Bisdom Roermond, die sinds 1976 de opleiding van de kandidaten voor het permanente diaconaat verzorgt, opgericht door de bisschop van Roermond. Het stelt zich ten doel een filosofische, theologische en pastorale opleiding te verzorgen voor hen die als priester, permanent diaken, pastorale werk(st)er of geestelijke verzorger willen gaan werken in of vanuit de Kerk, of voor hen in het middelbaar onderwijs het vak godsdienst/levensbeschouwing (erbij) willen doceren (indien reeds onderwijsbevoegd). Bovendien worden ook mensen opgeleid om met een zending van de bisschop (een 'missio canonica') bepaalde taken in de parochie op zich te kunnen nemen. Ook staat de opleiding open voor hen die uit interesse cursussen in katholieke theologie willen volgen. Het Instituut is een zelfstandige onderwijsinstelling, maar wel verbonden met het Grootseminarie Rolduc, de priesteropleiding van het bisdom Roermond. Hierdoor worden

het contact en de eenheid tussen toekomstige priesters, permanente diakens, pastorale werk(st)ers, geestelijke verzorgers en godsdienstleraren bevorderd. De te behalen diploma's zijn kerkelijke diploma's op het niveau van het Hoger Beroepsonderwijs. Het bestuur berust bij de bisschop van Roermond. De staf en docenten zijn door hem aangesteld.

2. Opzet van de opleiding

Basis

De opleiding is gefundeerd op de documenten van het Tweede Vaticaans Concilie, de toepassingsdecreten en de documenten van de Congregaties voor de Katholieke Opvoeding en voor de Clerus betreffende de priesteropleiding, de diakenopleiding en de opleiding voor laïcale functies in de Kerk.

Duur

De duur van de opleiding is afhankelijk van het doel dat de student nastreeft. Er zijn drie varianten:

A. De 'minor'-opleiding van vijf jaar is bedoeld voor de diakenstudenten die later als "parttime" permanent diaken (niet gesalarieerd) gaan

werken en voor hen die een laïcale pastorale functie als vrijwilliger willen gaan vervullen.

Priesterstudenten die de eerste jaren van hun opleiding in deeltijd doen, kunnen twee of drie jaren de opleiding volgen.

B. De ‘major’-opleiding van zes jaren is bedoeld voor hen die als fulltime permanent diaken, pastorale werker of geestelijke verzorger gesalarieerd in de Kerk willen gaan werken. Voor hen die voor het middelbare onderwijs reeds een onderwijsbevoegdheid bezitten en die het vak godsdienst/levensbeschouwing (erbij) willen gaan doceren, biedt de opleiding een tweejarige cursus aan. De gehele opleiding omvat een oriëntatiejaar (I), drie roulerende cursusjaren (II-III-IV), een pastoraal jaar (V) (‘minor’) en een specialisatiejaar (VI) (‘major’). Elk opleidingsjaar bestaat uit drieëntwintig weekends (20 studieweekends en 3 bezinningsweekends) en een korte zomerretraite.

C. Voor hen die geïnteresseerd zijn in bepaalde cursussen of zich (verder) willen bekwamen in de katholieke theologie en de pastoraal, maar geen volledige opleiding wensen te volgen, is er een *vrij aanbod* gedurende één of meerdere jaren. Een bijzondere variant daarbij is de vierjarige opleiding voor een ‘missio canonica’

als catechist, die behalve het inleidende jaar I en de praktische jaren V en VI ook nog één jaar uit de roulerende cursusjaren behelst. Elk van de vier studie jaren daarbij, bestaat uit een programma van minimaal 72 lessen, die op zaterdag worden gevolgd.

Geestelijke en kerkelijke vorming

In de opleiding wordt de geestelijke, kerkelijke en de wetenschappelijke vorming gecombineerd. De student groeit in het kerkelijke leven en de geloofsgemeenschap van het bisdom. Voor hen die de volledige opleiding volgen, is een studieweekend met een overnachting, wordt gezamenlijk de Heilige Eucharistie gevierd en het morgengebed, middaggebed en avondgebed volgens het kerkelijke getijdengebed gebeden. Daarnaast zijn er jaarlijks drie bezinningsweekends en een retraite van vier dagen. De spirituele vorming vindt plaats in de persoonlijke begeleiding door de spiritueel.

Wetenschappelijke en praktische vorming

Het eerste jaar is een oriëntatiejaar. Het biedt een inleiding in het katholieke geloof en het kerkelijke leven, en in de filosofie. De student heeft in dit oriëntatiejaar de mogelijkheid zich nader te oriënteren aangaande zijn of haar roeping, en aangaande de opleiding

en vorming. Daarna volgt een driejarige cyclische cursus, waarin alle filosofische en theologische basisvakken worden gedoceerd. Het vijfde jaar is overwegend praktisch-pastoraal van aard, met een begeleide stage. Het zesde jaar omvat verdieping en functionele specialisatie, eveneens met een begeleide stage. Tevens wordt dan een eindschrijft geschreven (max 40 pagina's, regelafstand 1.5).

Moderator

Vanuit de opleiding wordt een moderator aangewezen voor studenten die de volledige opleiding volgen, die verantwoordelijk is voor de begeleiding van de studenten in algemene zin, om de menselijke, sociale, geestelijke en wetenschappelijke vorming zo optimaal mogelijk te laten verlopen. Dit gebeurt door middel van regelmatige gesprekken en thuisbezoek.

Perspectief op een gesalarieerde functie in de Kerk

Voor wat betreft de opleiding tot een gesalarieerd ambt of functie in de Kerk (na succesvolle afsluiting van de 'major'-opleiding) kunnen de opleiding en het bisdom Roermond geen baangarantie geven aan de studenten. Wel nemen zij een inspanningsverplichting op zich, om mee te zoeken naar een passende pastorale werkplek.

3. Voorwaarden voor toelating tot de opleiding

De bisschop van Roermond beslist over de toelating van de student, die de hele opleiding (minor of major), de tweejarige route voor docenten of de opleiding voor een bisschoppelijke zending wil volgen. Toegelaten kunnen worden: Rooms-katholieke, kerkelijk praktiserende mannen en vrouwen, die onbesproken zijn van gedrag en verleden, en die zich uit roeping en om bovennatuurlijke motieven willen inzetten voor de Kerk. De student dient te leven in overeenstemming met de morele normen van de Kerk. De gehuwde student dient een goed en stabiel christelijk huwelijk te leiden. De echtgeno(o)t(e) dient akkoord te gaan met het volgen van de opleiding en de (latere) uitoefening van het gewijde ambt, respectievelijk de pastorale functie. Zijn/haar gezin dient positief met de Kerk verbonden te zijn.

Behalve interesse in het leven en de zending van de Kerk, wordt van de student verwacht dat hij/zij in zekere mate op de hoogte is van de katholieke geloofs- en moraal en dat hij/zij deze wil onderschrijven; dat hij/zij bekwaam is om met mensen om te gaan en dat hij/zij een behoorlijke algemene ontwikkeling en vooropleiding bezit (tenminste havo- of mbo-niveau), c.q. reeds een

onderwijsbevoegdheid bezit. Over het algemeen wordt vereist dat de student beroepsmatig werkzaam is of – indien van toepassing – de huishoudelijke zorg draagt voor een gezin. Een goede lichamelijke en psychische gezondheid is vereist. Indien hiertoe aanleiding bestaat, kan om een gezondheidsverklaring worden verzocht.

4. Procedure van toelating tot de opleiding

De student meldt zich aan bij de bisschop of bij de rector van de opleiding. Aannamesprekken worden gevoerd met de bisschop, de rector en de moderator. De student reikt een korte levensloop aan (curriculum vitae), een doop- en vormselbewijs en, indien van toepassing, een kopie van de huwelijksakte, evenals kopieën van de relevante diploma's. Ook een "Verklaring omtrent gedrag" (VOG) dient aangereikt te worden. Verder dient de student de namen van enkele referentiepersonen te noemen. De eigen pastoor wordt ambtshalve gevraagd. Indien de student wordt toegelaten, ontvangt hij daarvan een bevestiging.

Studenten die niet de volledige opleiding volgen, maar slechts een of enkele cursussen, kiezen deze cursussen uitsluitend uit het

zaterdagprogramma. Voor studenten die zowel 's ochtends als 's middags les hebben, is ook de deelname aan het middaggebed en de warme maaltijd voorzien. Men kan uitsluitend volledige cursussen volgen en niet slechts gedeeltes daarvan. Voor studenten die slechts losse cursussen volgen is de aannameprocedure verkort tot een kennismakingsgesprek.

Voor aanmeldingen: zie het colofon voor in deze gids.

5. Examenregeling

De cursussen worden (verplicht) getoetst in een schriftelijk of mondeling examen, al naar gelang de afspraken die de docent met de studenten maakt. Dit geldt voor alle opleidingen zoals in deze gids beschreven. Voor wat betreft de los gevolgde cursussen wordt op voorhand afgesproken of de student al dan niet examens aflegt.

Een mondeling examen dient te worden afgelegd binnen één maand na het afsluiten van een bepaalde cursus. Een schriftelijk examen, opdracht of werkstuk dient bij de betreffende docent te worden ingeleverd binnen één maand na het ontvangen van de opgaven. Uitzonderingen worden met de studiefprefect besproken.

De student ontvangt voor elk examen dat in een studiejaar moet worden afgelegd een examenbriefje. Dit dient door hem/haar te worden ingevuld en bij het examen aan de docent te worden afgegeven. Indien het examen met goed gevolg is afgelegd, ontvangt de student één van de formulieren terug. Een tweede blijft in het bezit van de docent. Het derde wordt door de docent aan de studiefprefect doorgegeven en gearchiveerd.

6. Bijzonderheden rond de verschillende ambten en functies

Het Theologisch Instituut leidt op tot verschillende ambten en functies. Over enkele ambten en functies onderstaand wat meer bijzonderheden.

Priester

De ongehuwde man die priester wil worden, kan, indien de omstandigheden dat raadzaam maken, het eerste gedeelte van zijn opleiding in deeltijd volgen aan het Theologisch Instituut Rolduc (één tot drie jaren weekendopleiding). Deze opleidingsroute is o.a. mogelijk voor iemand op rijpere leeftijd, die al een beroep uitoefent. Na enkele jaren weekendopleiding vindt het vervolg van de priesteropleiding plaats in voltijd aan het Grootseminarie Rolduc, de

regulaire priesteropleiding van het bisdom Roermond. De duur van de navolgende voltijd opleiding is afhankelijk van het al geabsolueerde programma, maar omvat in de regel drie studie jaren. Het totaal van de opleidingsduur is zes of zeven studie jaren (waarvan het laatste studiejaar grotendeels als diaken in de parochie). Voor het programma van de voltijdopleiding wordt verwezen naar de studiegids van het Grootseminarie Rolduc.

Permanent diaken

Een permanente diaken is een gehuwde of ongehuwde man die door handoplegging en gebed van de bisschop deelt in het sacrament van de wijding en daarmee in het bijzonder priesterschap. Hij is een helper van de bisschop en de priesters. De Catechismus van de Katholieke Kerk vat de omschrijving van het diakenambt als volgt samen: "De diakens zijn bedienaars die gewijd zijn om in de kerk taken van dienstbetoon te verrichten; zij ontvangen niet het ambtelijk priesterschap, maar de wijding verleent hun belangrijke functies in de bediening van het woord, de goddelijke eredienst, het pastorale bestuur en de liefdadigheid, taken die zij onder het pastoraal gezag van hun bisschop moeten vervullen" (CKK, 1596). De kandidaat moet op het moment van de wijding

tenminste 35 jaar oud zijn (Art. 18 Kaderwet van het permanente diaconaat in Nederland, gegeven door de Nederlandse bisschoppen op 5 juni 1975).

Een ongehuwde kandidaat moet bereid zijn celibatair te blijven omwille van de Heer en Zijn Kerk. Een gehuwde kandidaat moet, volgens de bepalingen van de Kerk, bereid zijn na zijn wijding niet te hertrouwen wanneer hij weduwnaar wordt.

Het diakenambt wordt in het bisdom Roermond meestal parttime uitgeoefend op basis van vrijwilligheid, naast en met behoud van de eigen maatschappelijke functie. De kandidaat dient daarom in een beroep werkzaam te zijn. Hij volgt in principe de *'minor'*-opleiding. De gesalarieerde diaken, die fulltime pastoraal werk in de Kerk wil gaan verrichten, is (beperkt) mogelijk. Hij volgt de *'major'*-opleiding.

Na gebleken geschiktheid wordt een diakenstudent na het oriëntatiejaar, bij het begin van studiejaar II, aangenomen als kandidaat voor het diaconaat. Als voorbereiding op de wijding ontvangt de diakenkandidaat de aanstellingen tot lector en acoliet. In het vijfde studiejaar loopt de diakenkandidaat stage in een parochie of parochieverband. Als de kandidaat met goed gevolg de *'minor'*-opleiding

heeft voltooid, kan hij na jaar V tot diaken gewijd worden en een pastorale zending van de bisschop ontvangen. De concrete taken die de diaken op zich neemt, worden in een benoemingsbrief vastgelegd.

Pastoraal medewerker, assistent geestelijk verzorg(st)er en catechist

De pastorale medewerker is een gehuwde of ongehuwde man of vrouw, die op grond van doopsel en vormsel en de gevolgde *'major'*-opleiding, met een kerkelijke zending van de diocesane bisschop (*missio canonica*), benoemd wordt in een pastorale functie. Dit kan zijn in een parochie, parochieverband of dekenaat, of in een instelling (ziekenhuis, zorginstelling, huis van detentie, militair ordinariaat). De pastorale medewerk(st)er in een instelling wordt ook wel *'assistent geestelijke verzorg(st)er'* genoemd. De pastorale taken liggen in het algemeen op de terreinen van de verkondiging, de heiliging en de leiding en opbouw van de geloofsgemeenschap, volgens de normen van de nota *'Meewerken in het pastoraat'* van de Nederlandse bisschoppen (vgl. 121, kerkelijke documentatie, 1999, 27, nr. 8).

De functie van pastorale medewerker of assistent geestelijke verzorger kan ook parttime en op basis van vrijwilligheid worden

vervuld. In dat geval volstaat de 'minor'-opleiding. De gesalarieerde fulltime of parttime functie vereist de 'major'-opleiding.

In het vijfde en zesde studiejaar doet de student een begeleide stage in een parochie of parochieverband resp. instelling. De bedoeling van deze stage is de student te scholen in het praktisch pastoraal handelen met het oog op de functie van pastorale medewerk(st)er of assistent geestelijke verzorg(st)er. Opzet en inhoud van deze stage worden geregeld aan de hand van een afzonderlijk stageprogramma, dat met de kandidaat en de begeleidende pastoor wordt opgesteld.

De kerkelijke zending (missio canonica) wordt door de bisschop gegeven voor de concrete functie waarvoor de pastorale medewerker of assistent geestelijke verzorger wordt benoemd. Dit gebeurt de eerste keer in een liturgische viering. De kerkelijke zending houdt op wanneer de functie wordt beëindigd. Bij een daaropvolgende nieuwe of andere benoeming wordt de kerkelijke zending (opnieuw) schriftelijk verleend.

De kerkelijke zending als catechist wordt door de bisschop verleend na overleg met de pastoor van de betreffende parochie(s).

Docent godsdienst/levensbeschouwing

De leraar die reeds onderwijsbevoegd is voor het middelbaar onderwijs kan via een tweejarige cursus aan het Theologisch Instituut Rolduc een kerkelijk diploma behalen om (ook) het vak godsdienst c.q. levensbeschouwing aan middelbare scholen te kunnen geven. De leraar die onderwijsbevoegd is voor het basisonderwijs kan zich via deze cursus specialiseren in het geven van catechese. Omdat het Theologisch Instituut een kerkelijke onderwijsinstelling is, kan het geen civiel erkende onderwijsbevoegdheid verlenen, maar wel aan leraren die reeds onderwijsbevoegd zijn een aanvullende opleiding of specialisatie aanbieden. Het curriculum omvat twee studie jaren, die qua omvang en inrichting gelijk zijn aan de studie jaren van andere opleidingen. Het eerste cursusjaar is vrijwel gelijk aan oriëntatiejaar I. Het tweede cursusjaar is overwegend praktisch van aard.

Het verlenen van het diploma kan, indien gewenst, worden verbonden met een kerkelijke zending (missio canonica) van de bisschop.

7. Praktische gegevens

Plaats van vestiging

Het Theologisch Instituut Rolduc is gevestigd in de gebouwen van het Grootseminarie Rolduc. Hier worden de studieweekenden gehouden.

Adres:

Theologisch Instituut Rolduc
Heyendallaan 82
6464 EP Kerkrade
☎ 045-5466810 of 045-5466930
✉ g.lux@bisdom-roermond.nl of rector@rolduc.nl

De bezinningsdagen worden in Thorn gehouden
Foyer de Charité
Onder de Bomen 2
6017 AL Thorn
☎ 0475-562770
✉ mail@foyer-thorn.nl

Onkostenvergoeding bij de volledige opleidingen

De eigen financiële bijdrage per studiejaar aan de opleiding omvat het collegegeld en de kosten voor de maaltijden en de overnachting tijdens de weekenden en de retraite. De student die beoogt later gesalarieerd in de Kerk te gaan werken (en dus de 'major'-opleiding volgt), levert een eigen bijdrage in de opleidingskosten van € 1.000,- per studiejaar. Voor de priesterstudent geldt eveneens deze bijdrage (zolang hij de weekendopleiding volgt).

Datzelfde geldt ook voor degene die docent godsdienst/levensbeschouwing wil worden. Voor de student die beoogt als vrijwilliger in de Kerk te gaan werken (en dus de 'minor'-opleiding volgt), bedraagt de eigen bijdrage € 500,- per studiejaar. Voor de student die nog niet besloten heeft welke afstudeerrichting hij/zij kiest, bedraagt de eigen bijdrage vooralsnog € 500,- (met een correctie achteraf). De student die slechts bepaalde cursussen volgt, betaalt een eigen bijdrage naar gelang het aantal gevolgde cursussen en de eventuele maaltijden. Indien hiertoe aanleiding bestaat, kan de student met de rector spreken over een andere financiële regeling dan de bovenstaande.

Het bedrag kan worden overgemaakt op de rekening van het Grootseminarie Rolduc, NL81 INGB 0673 0093 94.

Onkostenvergoeding bij het volgen van cursussen

Er bestaat de mogelijkheid tot het volgen van losse cursussen. Deze bestaan uit het volledige aantal lessen van een bepaald college. Voor het volgen van een cursus bestaat in principe examenplicht, al kan daarvan worden afgeweken (zie paragraaf I.5).

De kosten voor het volgen van losse cursussen zijn: € 7,50 per ochtend of middag. Wanneer de hele zaterdag les wordt gevolgd, wordt er bovendien € 10,00 voor de warme maaltijd in rekening gebracht. Bij het lesaanbod voor de opleiding tot catechist wordt ook deze berekening toegepast.

In uitzonderlijke gevallen en volgens afspraak is een overnachting mogelijk. De kosten daarvoor zijn:

- Overnachting € 15,00
- Ontbijt € 5,00

Indien men van een van deze faciliteiten gebruik wenst te maken, dient dit telkens vooraf (uiterlijk dinsdagavond voorafgaand aan het studieweekend) aan de studieprefect kenbaar te worden gemaakt.

Verhinderung en afmelding

Er is college- en aanwezigheidsplicht. Indien een student verhinderd is een weekend of gedeelte daarvan mee te maken dient hij/zij tijdig de rector hiervan op de hoogte te stellen. In het algemeen kan slechts om bijzondere redenen in de aanwezigheid worden gedispenseerd.

III. De geestelijke vorming

1. Verwachting ten aanzien van de studenten

Naast de wetenschappelijke en praktisch pastorale vorming wordt aandacht besteed aan de geestelijke begeleiding. Van de student wordt verwacht, dat hij/zij in zijn/haar thuisomgeving actief de Heilige Eucharistie meeviert op zon- en feestdagen en indien mogelijk ook door de week. Hij/zij zorgt ervoor in de loop van de opleiding een persoonlijk gebedsleven op te bouwen. Daarbij wordt het bidden van minimaal de voornaamste onderdelen van het getijdengebed (lauden en vespers) aanbevolen. De diaken- en priesterstudent leert in de loop van de opleiding deze onderdelen van de getijden een vaste plaats te geven in zijn dagritme. Ook wordt verwacht dat de student leert het sacrament van boete en verzoening een vaste plaats te geven in zijn/haar geestelijk leven. Als biechtvader kan de spiritueel van de opleiding gekozen worden of een andere priester in overleg met de spiritueel. Van belang is ook de toelating op de ontwikkeling van die menselijke deugden, die het gewijde dienstambt en de pastorale functies moeten kenmerken: dienstbaarheid, bescheidenheid, hartelijkheid en goedheid.

2. De spiritueel

Door de bisschop wordt een spiritueel aangewezen voor de opleiding. De student onderhoudt regelmatig contact met de spiritueel van de opleiding en bespreekt met hem wat nuttig is voor de groei van het geestelijk leven en de rijping van de roeping. De contacten met de spiritueel zijn vertrouwelijk. Ze behoren tot het gebied van het persoonlijk geweten. De spiritueel heeft geen inspraak bij de beoordeeling van de studenten door de staf met betrekking tot het advies om de opleiding te voort te zetten of te stoppen. Evenmin, wat betreft de diakenstudenten, met betrekking tot de opname onder de diakenkandidaten, de toelating tot de aanstellingen en de wijding.

3. Bezinningsdagen en retraite *Algemeen*

Voor de studenten van de 'minor'- en de 'major'-opleiding zijn er drie keer per studiejaar bezinningsweekenden, die in het teken staan van gebed en bezinning op het eigen leven en de roeping. Zij worden in stilzwijgen doorgebracht.

De bezinningsweekenden beginnen op vrijdagavond 18.00 uur (facultatief is de deelname aan de Eucharistieviering om 17.30 uur) en eindigen op zaterdagmiddag om 16.00 uur. Eenmaal per jaar is er een vierdaagse retraite. De organisatie van deze dagen ligt in handen van de spiritueel. Hij geeft inleidingen op het gebed en is beschikbaar voor gesprekken en voor het sacrament van boete en verzoening.

Plaats

De bezinningsweekends en de jaarlijkse retraite worden gehouden in:

“Foyer de Charité Marthe Robin”

Onder de Bomen 2

6017 AL Thorn

☎ 0475-562770

✉ mail@foyer-thorn.nl

(N.B. Voor het verblijf in Thorn dient men zelf handdoeken en lakens mee te nemen).

Data van de bezinningsdagen

8 en 9 oktober 2021

(moderator P. Hamans)

26 en 27 november 2021

(rector L. Hendriks)

11 en 12 maart 2022

(en voortgezette vorming)

(rector L. Hendriks)

Jaarlijkse retraite

Woensdagavond 29 juni 2022 van 18.00 uur (facultatief is de deelname aan de Eucharistieviering om 17.30 uur) tot zondagmorgen 4 juli 2020, met ter afsluiting de H. Mis om 8.00 uur (eventueel ook voor “afhalers”).

Wijdingsretraite

(indien van toepassing)

Deze vindt plaats van

24 t/m 29 oktober 2022

4. Dagorde

Deze wordt steeds ter plaatse bekendgemaakt.

IV. Omschrijving van de colleges

1. Het oriëntatiejaar (jaar I)

In dit jaar maken de studenten kennis met de betekenis van het diaconaat, het presbyteraat en het pastoraat in het leven van de Kerk. Zij worden ingeleid in het geloof van de Kerk, de H. Schrift, de theologie, de filosofie, de liturgie en het geestelijk leven. De aangegeven literatuur is ter verdere oriëntatie. Verplichte literatuur wordt door de docent aangegeven.

Inleiding in het christelijk geloof (24 contacturen)

Aan de hand van de 'Catechismus van de Katholieke Kerk' geeft deze cursus een beknopt overzicht van het christelijk geloofsgoed. Aan het begin wordt stilgestaan bij het geloof als het antwoord van de mens op de (zelf-) openbaring van God, waarbij deze openbaring en het aanvaarden ervan beantwoordt aan het diepste verlangen van de mens. Vervolgens behandelt de cursus de 'Twaalf artikelen van het geloof', daarbij de Catechismus van de katholieke Kerk volgende. Andere onderwerpen van de catechismus worden besproken voor zover de tijd het toelaat.

Verplichte literatuur:

- ▶ Catechismus van de katholieke Kerk, Brussel/Kampen 1995, 2008.
- ▶ Catechismus van de katholieke Kerk. Compendium, Brussel/Kampen 2008.

Verdere literatuur:

- ▶ De geloofsbelijdenis van de Kerk. Katholieke Katechismus voor volwassenen, Turnhout/Utrecht 1986.
- ▶ Van de Beek B., –Rikhof, H., Wij geloven. Rooms-katholiek en protestant: één geloof, Utrecht: Kok Boekencentrum 2019.

Docent:

Dr. B. Hegge

Inleiding in de Heilige Schrift (24 contacturen)

Hierin komen aan de orde: een algemene inleiding in de studie van de Heilige Schrift; de voornaamste begrippen en termen; een kennismaking met de historische en culturele achtergronden van de Schrift; globale kennismaking met de verschillende Bijbelboeken.

Literatuur:

- ▶ De wereld van de Bijbel; inleiding tot het lezen van de Heilige Schrift, Utrecht 1957
- ▶ De Bijbel verkennen; deel I: het Oude Testament; deel II: het Nieuwe Testament, Leuven 1980

*Docent:***V. Goulmy****Inleiding in de theologie en fundamentele theologie***(24 contacturen)*

Het eerste deel van de cursus biedt een inleiding in de wetenschap die 'theologie' wordt genoemd: wat is theologie en welke zijn de theologische disciplines? Vervolgens komt de theologische discipline ter sprake die momenteel 'fundamentele theologie' heet. Het christelijke geloof heeft vanaf het begin op een verstandelijke wijze rekenschap gegeven van het geloof en de vraag naar de waarheid gesteld. Het tweede deel bevat een inleiding in het fenomeen 'religie', in de toegangswegen tot God (godsbe-wijzen), het godsbegrip, de religie-kritiek, het probleem van het kwaad (theodicee), scheppingsgeloof en evolutie. Het derde deel behandelt de openbaring, in het bijzonder de openbaring in Jezus Christus en de

Kerk van Jezus Christus. Het vierde deel omvat enkele onderdelen van de theologische kenleer: geloven, geloof en geloofsdaad; de theologische vindplaatsen van de openbaring; het dogma; het leergezag; missie en interreligieuze dialoog. Een reader wordt in het college uitgereikt.

Verplichte literatuur:

- ▶ Catechismus van de Katholieke Kerk, Gooi en Sticht/Licap 2008
- ▶ Constituties en Decreten van het Tweede Vaticaans Oecumenisch Concilie (Katholiek Archief, Amersfoort 1967), Leusden 1995 (Stichting Ark, 2e ongew. druk)

Overige literatuur:

- ▶ Ratzinger, J.,-Benedictus XVI: Geloof, waarheid en tolerantie Het christendom en de wereldgodsdiensten, Tielt 2005 (Lannoo)
- ▶ Morales, J., Inleiding tot de theologie, Utrecht 2011
- ▶ Léonard, A., Redenen om te geloven, Averbode 2013
- ▶ Paas, S., Peels, R., God bewijzen. Argumenten voor en tegen geloven, Amsterdam 2013

Tevens zullen nog enkele andere boeken als aanbevolen literatuur door de docent worden aangeduid.

*Docent:***Lic. P. Casiño**

Inleiding in de kerkgeschiedenis

(24 contacturen)

De Kerk, door Jezus op de apostelen gegrondvest en door de Heilige Geest tot groei gebracht, gaat onder de voortdurende leiding van diezelfde Geest door de tijd. Stormen van innerlijke verdeeldheid en agressie van buiten hebben de voortgaande ontplooiing van de Kerk niet kunnen tegenhouden. In de Kerk ontplooit zich zo het mysterie van de levende Christus. In deze cursus wordt een panorama getekend van tweeduizend jaar Kerk-Leven en wordt tevens inzicht bijgebracht voor het begrijpen van de Kerk in onze tijd. Gezien de omvang van de periode wordt de stof in twee examens geëxamineerd. Bij het eerste wordt de stof tot 1500 geëxamineerd, bij het tweede de periode daarna.

Literatuur:

- ▶ Boudens, R., Momentopnamen uit de geschiedenis van de katholieke kerk, Averbode/Kampen 1987.
- ▶ Franzen, A., Kerkgeschiedenis in kort bestek, Helmond 1966.
- ▶ Hamans, P., Geschiedenis van de Katholieke Kerk, I-II, in: Studia Rodensia VII, Hamans, P./Hegge, B./Hendriks, L. (red.), Almere 2014.
- ▶ Hamans, P., Geschiedenis van de katholieke kerk in Nederland, I, Van missionering tot het herstel

van de hiërarchie in 1853, Brugge 1992.

- ▶ Helwig, W., De katholieke kerk in de loop der eeuwen, Haarlem z.j.
- ▶ Holmes, J./Bickers, B., A Short History of the Catholic Church, Wellwood 1984².
- ▶ Jedin, H., (red.), Handbuch der Kirchengeschichte, I-VII, Freiburg 1962-1979.
- ▶ De Jong, J./ Post, R./Abbinck, G., Handboek van de kerkgeschiedenis I IV, Utrecht 1962 1965.
- ▶ Ladouès, F., Brève Histoire de l'Église Catholique, Parijs 1988.
- ▶ Rogier, L./Aubert, R./Knowles, M., Geschiedenis van de kerk in tien delen, Hilversum 1963 1974.
- ▶ Schelkens, K., Een leven in gesprek. Biografie van Johannes Willebrands (1909-2006), Amsterdam 2020.

Docent:

Dr. P. Hamans

Inleiding in de filosofie

(24 contacturen)

De cursus biedt een gecompriemd overzicht over de filosofie als een theoretische en praktische wetenschap, waarbij aan de hand van belangrijke denkers de verschillende filosofische disciplines ingeleid worden. Daarnaast worden handvaten aangereikt om het

filosofen als een belangrijke en fundamentele menselijke activiteit te waarderen, en de mogelijkheid van het denken tot een vaardigheid van het nadenken te ontwikkelen. Vanuit een historisch perspectief worden van de oudheid tot de tegenwoordige tijd verschillende filosofische stromingen en toegangswegen belicht.

Literatuur:

- ▶ Holenstein, E., Philosophie-Atlas; Orte und Wege des Denkens, Zürich 2004 (3e editie).
- ▶ Nora K., en Höhle, V., Das Café der toten Philosophen; Ein philosophischer Briefwechsel für Kinder und Erwachsene, München 2004 (3e editie).
- ▶ Philosophen des Altertums – Philosophen der Gegenwart (8 Banden; verschillende auteurs), Darmstadt 2000.
- ▶ Plato, Dialoge; verschillende uitgaven in moderne talen.

Docent:

Dr. D. Rohling

Kerkelijke documenten

(24 contacturen)

Welke soorten officiële kerkelijke documenten zijn er en welke personen of gremia in de Kerk kunnen gezagvolle documenten

publiceren? Overzicht van de documenten van Vaticanum II en lezing en behandeling van de belangrijkste thema's uit Sacrosanctum Concilium, Dei Verbum, Lumen Gentium, Gaudium et Spes, Apostolicam Actuositatem, Nostra Aetate en Dignitatis Humanae. Enkele documenten uit de tijd na Vaticanum II.

Verplichte literatuur:

- ▶ Vaticanum II Conciliedocumenten. Latijnse tekst en nieuwe Nederlandse vertaling. Uitg. Halewijn i.s.m. Adveniat, 2019
- ▶ Hendriks, J., Kerkelijke documenten. Inleiding en repertorium (1965-2010), Vogelenzang 2010
- ▶ Hendriks, J., Vaticanum II en verder ... Inleiding tot de teksten van het tweede Vaticaans concilie en de documenten van het leergezag, Oegstgeest 2006

Aanbevolen literatuur:

- ▶ Pesch, O.H., Das Zweite Vatikanische Konzil. Vorgeschichte, Verlauf, Ergebnisse, Nachgeschichtem, Würzburg 1994.
- ▶ Vatikan II. Renewal within tradition, edited by Matthew I: Lamb, Matthew Levering, Oxford 2008.

Overige literatuur:

- ▶ Themanummer “Het Tweede Vaticaans Concilie”, van: Internationaal Katholiek Tijdschrift *Communio* 2011, nummers 3-4
- ▶ Lexikon für Theologie und Kirche (2e Aufl.)-Das Zweite Vatikanische Konzil. Dokumente und Kommentare, Bd. I-III, Freiburg-Basel-Wien 1966-1968

*Docent:***Dr. J. Geelen****Ambten, functies en taken in de Kerk***(24 contacturen)***a. Inleiding in het ambt van diaken**
(12 uur)

Deze cursus wil de kandidaten inleiden in de betekenis en de inhoud van het sacrament van de wijding en het ambt van diaken. Vanuit verschillende theologische invalshoeken wordt het ambt gezien. De plaats van de diaken in het Nieuwe Testament wordt bestudeerd. Daarbij komt de vraag aan de orde in hoeverre in het Nieuwe Testament van een sacramenteel diakenambt sprake is. De ontwikkeling van het ambt in de geschiedenis van de kerk zal het concrete functioneren van de diaken in het leven van de kerk belichten. De sacramentaliteit van de diakenwij-

ding wordt gezien vanuit de persoon en de zending van Jezus Christus. Het sacramentele karakter wordt in breder kader bestudeerd vanuit de heilige Schrift en de dogmatiek. Deze reeks colleges blijft echter niet staan bij de theorie over het ambt. Handreikingen voor een concrete diaconale levenswijze en voor een diaconale spiritualiteit worden aangereikt. In dit kader wordt onder meer een uitleg gegeven over het ontstaan van het getijdengebied en de liturgische teksten die gebruikt worden bij de opname, de aanstellingen en de wijding. De visie van de kerk op het celibaat en op de onmogelijkheid om vrouwen tot het wijdings sacrament toe te laten, komen aan de orde. Vanuit de kerkelijke richtlijnen wordt het concrete functioneren van de diaken gezien. Hierbij wordt aangegeven welke de inhoud, de omvang en de begrenzing is van het diakenambt in de hedendaagse kerk in ons land.

Literatuur:

- ▶ Algemene inleiding op het Getijdenboek, Zeist 1990.
- ▶ V/d Bosch, J. De liturgie van St. Laurentius, martelaar en diaken, in het Romeins missaal, Breda 1963.
- ▶ Congregaties voor de Katholieke Opvoeding en voor de Clerus, Basisnormen voor de vorming en Directorium voor de dienst en het

- leven van de permanente diakens, Rome 1998. Zie voor de Nederlandse vertaling: Een-Twee-Een 28(2000) Kerkelijke Documentatie nr. 1.
- ▶ Congregatie van de clerus, Directorium voor het ambt en de het leven van de priesters, nieuwe editie, in: Kerkelijke Documentatie 2013, nr. 2.
  - ▶ De permanente diakenen. Geroepen, gewijd, gezonden tot dienst in en voor de kerk. Uitgave Stichting verkondiging voor het Bisdom Roermond, Roermond 1979.
  - ▶ Diakonie, in: Theologische Real Enzyklopädie, VIII, Berlijn 1981, 621-683.
  - ▶ Hamans, P., Het ambt van diakenen in de leer en het leven van de kerk, Brugge 1989.
  - ▶ Hamans, P., Het diakenenambt in de geschiedenis van de kerk: in: *Communio* 26 (2001)114-144.
  - ▶ Hamans, P., Het permanent diakonaat, een oud ambt in een nieuwe gedaante, in: *Emmaüs* 21(1990)233-240.
  - ▶ Hendriks, J., Herinvoering van het permanente diakonaat, in: *Communio* 38(2013) 137-143.
  - ▶ Hentschel, A., *Diakonia im Neuen Testament. Studien zur Semantik unter besonderer Berücksichtigung der Rolle von Frauen*, Tübingen 2007.
  - ▶ Hermans, J., De diakenen en de Eucharistie, in: *Communio* 38(2013)144-156.
  - ▶ Hermans, J., *Diaconale assistentie tijdens de Eucharistie. Rubricale aanwijzingen voor de dienst van de diakenen*, 's-Hertogenbosch 2011.
  - ▶ Hermans, J., *Het getijdengebed. Liturgie en spiritualiteit van het getijdenboek*, Brugge 1995.
  - ▶ Hermans, J., *Kerkvaders en sacramenten, I-VI*, Brugge 1982-1984.
  - ▶ Het permanent Diaconaat op zoek naar zichzelf. 35 jaar diakenen in Vlaanderen, Vloet, J. v.d./ Vandebroek, R. (red.), Antwerpen 2006.
  - ▶ Internationale Theologische Commissie: *Het diakonaat, evolutie en perspectieven*, november 2002.
  - ▶ Müller G.-L., *Der Empfänger des Weihe sakraments. Quellen zur Lehre und Praxis der Kirche, nur Männern das Weihe sakrament zu spenden*, Würzburg 1999.
  - ▶ Plöger, G./Weber, J., *Der Diakon. Wiederentdeckung und Erneuerung seines Dienstes*, Freiburg 1980.
  - ▶ Rahner, K./Vorgrimler, H., *Diakonia in Christo. Über die Erneuerung des Diakonates*, in: *Quaestiones Disputatae* 15/16, Freiburg 1962.
  - ▶ Weier, J., *Der Ständige Diakon im Recht der Lateinischen Kirchen unter besondere*

Berücksichtigung der Rechtslage in der Bundesrepublik Deutschland, Essen 1989.

- ▶ Weiss, A., Der Ständige Diakon. Theologisch-kanonistische und soziologische Reflexionen anhand einer Umfrage, Würzburg 1991.
- ▶ Winniger, P./Congar, Y., Le Diacre dans l'Église et le monde d'aujourd'hui, in: Unam Sanctam 59, Parijs 1966.
- ▶ Wollmann, G., Die ständigen Diakone. Berufswirklichkeit und Selbstverständnis, Mainz 1983.
- ▶ Ziegert, R., Der neue Diakonat. Das freie Amt für eine missionarische Kirche - Bilanz einer französischen Bewegung 1959-1977, Göttingen 1980.

Docent:

Dr. P. Hamans

b. Inleiding in andere ambten, functies en taken in de Kerk (12 uur)

Naast het gewijde ambt, dat het bijzondere of ministeriële priesterschap in de Kerk tegenwoordig stelt, zijn er de laïcale ambten, functies en taken die behoren tot het algemene priesterschap van de gelovigen. Sommige taken hebben een specifiek liturgische inhoud, zoals het lectoraat en het acolytaat, andere hebben een bredere inhoud. Zij impliceren een nauwere medewerking met de gewijde

bedienaren op de terreinen van de heiliging, verkondiging en leiding, op basis van een kerkelijke zending door de bisschop: pastorale werkers, geestelijke verzorgers, catecheten, catechisten, parochieassistenten. Profiel en inhoud van deze ambten, functies en taken worden nader bestudeerd.

Verplichte literatuur:

- ▶ Congregatie voor de Clerus e.a., Instructie over enige vragen betreffende de medewerking van leken gelovigen aan het dienstwerk van de priesters, in: 121 Kerkelijke Documentatie 25 (1997) 8.
- ▶ Nederlandse Bisschoppenconferentie: Meewerken in het pastoraat. Beleidsnota bij de 'Instructie over enige vragen betreffende de medewerking van leken gelovigen aan het dienstwerk van de priesters', 121 Kerkelijke Documentatie 27 (1999) 8.

Verdere literatuur:

- ▶ Johannes Paulus II., Postsynodale Apostolische Exhortatie 'Christifideles Laici' van 30 december 1988, in: 121 Kerkelijke Documentatie 17 (1989) 2.

Docent:

Dr. P. Hamans

Practicum voor het eigen liturgisch handelen

(24 contacturen)

a. Inleiding in het gebruik van het Getijdengebed

(3 uur)

De eerste christenen kwamen meermaals per dag bijeen om te bidden. Zo heiligden zij de dag en leidden een godgewijd was. Het getijdengebed heeft hetzelfde doel. Het is een gebed voor alle gelovigen om het dagelijkse bestaan te beleven in oprechte verbondenheid met God. Bij de diakenwijding leggen de kandidaten de belofte af om dagelijks het getijdengebed te bidden ten dienste van de kerk en heel de wereld. Zijn alle gelovigen uitgenodigd de dag te heiligen, elke diaken is krachtens belofte tot het bidden van een deel van het brevier verplicht. Teneinde in het getijdengebed in te groeien, is het ook reeds tijdens de opleiding verplicht om minstens het morgen- en avondgebed uit het brevier dagelijks te bidden. Deze colleges bieden een hulp bij het praktische gebruik van het getijdenboek. Zij zijn zodanig gepland, dat zij staan aan het begin van de verschillende liturgische tijden in het eerste studiejaar.

Literatuur:

- ▶ Algemene inleiding op het Getijdenboek, Zeist 1990.
- ▶ Hamans, P., Het ambt van diaken in de leer en het leven van de kerk, Brugge 1989.
- ▶ Hermans, J., Het getijdengebed. Liturgie en spiritualiteit van het getijdenboek, Brugge 1995.

Docent:

Dr. P. Hamans

b. Liturgisch handelen

(9 uur)

De kandidaten worden vertrouwd gemaakt met de praktijk van het liturgische dienstwerk. Hierbij wordt aandacht besteed aan het lezen, de houding, openingswoord en voorbeden maken en het dienen in de liturgische plechtigheden.

Docent:

P. van de Laarschot

c. Kerkmuziek

(6 uur)

Enige achtergrond, doel en toepassing van de kerkmuziek.

Docent:

Drs. E. Smeets

---

d. Logopedie

(6 uur)

Welke voorwaarden zijn er nodig bij duidelijk verstaanbaar spreken?

Een goede lichaamshouding, ademgebruik in rust en bij spreken, stemgeving met resonans en duidelijke articulatie. Theoretische achtergronden komen aan bod en er is tijd om praktisch te oefenen.

Docent:

Mw. M. Cuijpers

Inleiding in de studie van de filosofie en de theologie

(Werkcollege 8 contacturen)

In de bijeenkomsten wordt een introductie gegeven in het omgaan met de studie van de filosofie, de theologie en hun hulpwetenschappen. Hierbij wordt aandacht besteed aan de wijze waarop men met de aangereikte stof moet omgaan, hoe men gebruik kan maken van literatuur, internet en bibliotheken. De inleiding in het wetenschappelijk werken wordt toegepast in enkele praktische opdrachten.

Docent:

Dr. P. Hamans

2. De driejarige cyclus (jaar II t/m IV)

In de cyclische cursus, gemeenschappelijk aan drie jaren, worden de volgende colleges gegeven:

Exegese

(24 contacturen)

Overzicht van het gehele Oude Testament aan de hand van vier boeken die representatief kunnen zijn voor de grote delen van de canon (Pentateuch, historisch boeken, profeten, wijsheidsliteratuur). De keuze van deze boeken en bijbehorende literatuur wordt aan het begin van de cursus bekend gemaakt.

Docent:

V. Goulmy

Ecclesiologie

(24 contacturen)

In deze cursus wordt de leer over de Kerk, haar oorsprong, wezen en zending uiteengezet aan de hand van de Dogmatische Constitutie over de Kerk "Lumen Gentium" van het Tweede Vaticaans Concilie.

Literatuur:

► Danneels, G. Ik ben donker van

huid. Over de Kerk. Een woord bij kerstmis 2002.

- Ratzinger, J., Over de christelijke Broederschap. Averbode 2008
- Ratzinger, J., Das neue Volk Gottes, Düsseldorf 1965
- Ratzinger, J. Eucharistie - Mitte der Kirche, München 1978
- Ratzinger, J., Dienst an der Einheit Düsseldorf 1978
- Ratzinger, J., Vom Wiederauffinden der Mitte, herausgegeben vom Schülerkreis, Herder 1997
- Ratzinger, J., Weggemeinschaft des Glaubens. Kirche als Communio, Augsburg 2002
- Ratzinger, J., Erklärung 'Dominus Jesus', september 2002
- Seidel, W., Kirche aus lebendigen Steinen. Mainz 1975
- De Lubac, H., Catholicisme, Lyon 1947
- De Lubac, H., Paradoxe et Mystère de l'Église, Paris 1967
- De Lubac, H., Credo.... sanctorum communionem, in Communio 1972, 18-32
- De Lubac, H., Médiation sur l'Église, Paris 1953
- De teksten van het kerkelijk leergezag, m.n. Lumen Gentium, Gaudium et Spes, Unitatis redintegratio, Mysterium Ecclesiae (1973), Eindrapport van de buitengewone bisschoppensynode (1985) en Ecclesiae Dei (1988)

- ▶ Van Bilsen, T., Kerk van alle gelovigen. Tekenen van tegenspraak en sacrament van de eenheid, Brugge 1984
- ▶ Kasper, W., Kerk als communio. Enkele overwegingen bij het belangrijkste ecclesiologische inzicht van het Tweede Vaticaans Concilie, in: *Communio* 10 (1985), 417-436
- ▶ Philips, G., De dogmatische Constitutie over de Kerk "Lumen Gentium", 2 dln., Antwerpen 1967 e.v.
- ▶ *Communio*, int. kath. tijdschrift 10(1985) nr. 2/3 (m.n. de artikelen van Janssens, Ambaum en Ratzinger).

Docent:

Dr. H. Schnackers

Genadeleer

(24 contacturen)

Boven zijn eindige en schuldige status uit wordt de mens door Gods genade verheven tot een "nieuwe schepping". In Adam is hij geboren, in Christus wordt hij "opnieuw geboren uit water en H. Geest". De genade van de H. Geest gaat het innerlijke principe uitmaken waardoor de menselijke persoon in een relatie van liefde treedt tot God en de naaste.

Literatuur:

- ▶ Franssen, P., De genade. Werkelijkheid en leven, Antwerpen 1965
- ▶ Ganoczy, A., Aus seiner Fülle heben wir alle empfangen. Grundriss der Genadenlehre, Düsseldorf 1989
- ▶ Greshake, G., Verlangen naar oneindigheid, Freiburg 1980
- ▶ Guardini, R., Vrijheid genade lot, Antwerpen 1950

Docent:

Lic. H. Quaadvlieg

Algemene sacramentenleer

(24 contacturen)

Inleiding tot de belangrijke onderwerpen van de sacramentele werkelijkheid. Daartoe behoren o.a. de kwesties rond de betekenis van het teken, de filosofische-antropologische vooronderstellingen voor het rituele handelen, de leer over de instelling van de sacramenten en over de verhouding tussen sacramenten en sacramentalia. Er zal aandacht besteed worden aan de opbouw van het liturgische jaar na een korte beschouwing omtrent het wezen van de liturgie.

Literatuur:

- ▶ Vaticanum II, constitutie over de liturgie

- ▶ Traets, C., Sacramentstheologie, Brugge-Boxtel 1975
- ▶ Müller, A., De sacramenten van de kerk, Haarlem 1979
- ▶ Boff, L., Sacramenteel denken en leven, Averbode 1983
- ▶ Lukken, G., Geen leven zonder rituelen. Antropologische beschouwingen met het oog op de christelijke liturgie, Baarn 1984
- ▶ Adam, A., Grundriss Liturgie, Freiburg 1985
- ▶ Adam, A., Das Kirchenjahr mitfeiern. Seine Geschichte und seine Bedeutung nach der Liturgie-erneuerung, Freiburg 1979

Docent:

Mgr. dr. H. Schnackers

Oude kerkgeschiedenis en patrologie

(24 contacturen)

In het brede kader van de oude kerkgeschiedenis bestuderen wij het leven de vroege kerk, de ontwikkelingen die aanleiding waren voor de eerste concilies, de geschriften van de apostolische vaders, de kerkvaders van oost en west en andere kerkelijke schrijvers. Ook is er aandacht voor degene die van de leer van de kerk afweken. Daarbij gaat het om de vraag hoe zij hiertoe kwamen, wat zij leerden en hoe zich

hun visie verhiel ten opzichte van de geopenbaarde geloof.

Literatuur:

- ▶ Altaner, B./Stuiber, A., Patrologie. Leben, Schriften und Lehre der Kirchenväter, Freiburg 19809 (in meerdere talen vertaald).
- ▶ Mayeur, J.-M. e.a. (red.), Die Geschichte des Christentums. Religion, Politik, Kultur, I-XIII, Freiburg 1991-2002. (in meerdere talen vertaald).
- ▶ Drobner, H., Lehrbuch der Patrologie, Freiburg 1994 (in meerdere talen vertaald).
- ▶ Friedrowicz, M., Handbuch der Patristik. Quellentexte zur Theologie der Kirchenväter, Freiburg 2010.
- ▶ Hamans, P., Geschiedenis van de Katholieke Kerk, I-II, in: Studia Rodensia VII, Hamans, P./Hegge, B./Hendriks, L. (red.), Almere 2014.
- ▶ Hamans, P., Sola scriptura in historisch perspectief, in: *Communio* 40 (2015)291-301.
- ▶ Hermans, J., Kerkvaders en sacramenten, I-VI, Brugge 1982-1984.
- ▶ Jedin, H., e.a. (red.), Handbuch der Kirchengeschichte, I-VII, Freiburg 1962-1979 (in meerdere talen vertaald).
- ▶ De Jong, J./Post, R./Abbink, G./van Laarhoven J., Handboek

van de kerkgeschiedenis, I V,
Utrecht 1962-1974.

- ▶ Kraft, H., Einführung in die Patrologie, Darmstadt 1991.
- ▶ Peters, G., Lire les Pères de l'Église. Cours de patrologie, Parijs 19882.
- ▶ Quasten, J., Patrology, I-IV, Utrecht 1966-1986.
- ▶ Stark, R., De eerste eeuwen. Een sociologische visie op het ontstaan van het christendom, 1998.

Docent:

Dr. P. Hamans

Moraaltheologie

(24 contacturen)

Uit de Algemene Moraaltheologie komen dit jaar de volgende thema's aan de orde:

- I. (a) Inleiding. (b) De bronnen van de moraaltheologie. (c) In hoever bestaat er een specifiek christelijke, subs. rooms-katholieke, moraaltheologie?
- II. Enkele algemene beginselen, die ten grondslag liggen bij de behandeling van nagenoeg alle bijzondere moraaltheologische thema's: (a) De drie "bronnen" van de moraliteit: het "object"; de subjectieve bedoeling bij de handeling; de omstandigheden. (b) Handeling met "dubbel gevolg". (c)

Tolereren van het kwaad dat anderen doen. (d) Meewerken aan het kwaad dat anderen doen. III. Het Geweten.

Docent:

Dr. L. Hendriks

Spirituele theologie

(24 contacturen)

Getracht wordt een indruk te geven van de rijkdom van de spiritualiteit in de traditie van de Kerk en de waarde hiervan voor het geestelijk leven in onze tijd. Hiertoe worden teksten van geestelijke stromingen uit verschillende tijden gelezen en besproken en enkele grondbeginselen en thema's van de spirituele theologie behandeld.

Literatuur:

- ▶ Viller, M. e.a. (ed.), Dictionnaire de Spiritualité ascétique et mystique. Doctrine et histoire, 16 delen+registers, Paris 1937-1995.
- ▶ Baers, J. e.a. (ed.), Encyclopedie van de mystiek. Fundamenten, tradities en perspectieven, Kampen – Tiel 2003.
- ▶ McGinn, B. The Presence of God: a History of Western Christian Mysticism, New York 1991 e.v. (tot nu verschenen tot en met deel 6/3).
- ▶ Weismayer, J., Leben aus dem

Geist Jesu. Grundzüge christlicher Spiritualiteit, Kevelaer 2007.

- Benke, Chr., In der Nachfolge Jesu. Geschichte der christlichen Spiritualität, Freiburg – Basel – Wien 2018.

Docent:

Dr. B. Hegge

Filosofie

(24 contacturen)

In het cyclisch jaar: elk jaar wordt er één van de onderstaande drie clusters van onderwerpen behandeld:

1. Logica, kenleer, kosmologie, filosofische antropologie

In dit jaar worden de grondslagen van de klassieke logica behandeld, zoals de vorming van begrip, oordeel en redentie. Tevens komen drogredenen en retorica aan bod. Verder komt de problematiek van zekere kennis aan de orde, en met name de vraag naar de status van (natuur-) wetenschappelijke zekere kennis en het verschil ervan met de zekerheid van het geloof. In de kosmologie komen de oorsprong van het universum, begrippen als ruimte, tijd, verandering, leven, de verhouding ziel en lichaam, zintuiglijke waarneming en streving, etc. aan de orde. In de filosofische

antropologie komt het eigene van de mens ten opzichte van dieren ter sprake, waarbij we de evolutietheorie, de intellectuele kennis en strevingen, bewustzijn en haar relatie met de hersenen, vrije wil, onsterfelijkheid van de ziel, etc. de revue laten passeren.

2. Metafysica, theodicee, filosofie van de religie

In de metafysica streeft men tot algemene inzichten te komen over het zijn van de dingen. In de theodicee bouwt men daarop voort m.b.t. de oorzaken van de zonden. We onderzoeken de mogelijkheden om te komen tot bewijzen en een natuurlijke kennis van God. In de filosofie van de religie beschouwen we de mogelijke vormen van het sacrale en de religie in het algemeen en de mogelijke oorzaken ervan. Tevens komt de waarheidsclaim van religies aan de orde.

3. Filosofische ethiek, sociale en politieke filosofie

De filosofische ethiek behandelt de mens voor zover zijn gedrag normatief is. Begrippen als de natuur en het doel van de mens, waarden en normen, geweten, deugden, natuurwet, etc. komen aan de orde. In de politieke en sociale filosofie komen de filosofische grondslagen van het katholieke denken over de samenleving aan bod.

Literatuur:

- ▶ Te bestuderen is het cursusmateriaal. Overige literatuur wordt door de docent in de cursus aangegeven.

Docent:

Mgr. Dr. E. de Jong

**Werkcollege over
“de nieuwe evangelisatie”**

(8 collegeuren)

Sinds het Tweede Vaticaans Concilie staat de (nieuwe) evangelisatie duidelijk op de kerkelijke agenda. Maar wat is ‘nieuwe evangelisatie’? Waarom roepen de laatste drie pausen hiertoe op en wat beogen ze hiermee voor de Kerk? In dit werkcollege laten we ons inspireren en uitdagen door teksten van het kerkelijk leergezag over nieuwe evangelisatie, en wat deze teksten voor ons persoonlijk leven en de (parochie)praktijk kunnen betekenen.

Mirjam Spruit is stafmedewerkster van het Centrum voor Parochiespiritualiteit (CPS) te Nijmegen. Zij redigeerde een Compendium voor de Nieuwe Evangelisatie (2017, herdruk in 2020).

Docent:

Mw. M. Spruit

3. Inleiding in de praktijk (jaar V)

Canoniek recht voor de pastorale praktijk

(21 contacturen)

Voortbouwend op de algemene inleiding in het canonieke recht, behandelt deze cursus het canonieke recht zoals dat voor de pastorale praktijk van permanente diakens en pastorale werkers of geestelijke verzorgers van belang is. De normen rond de bediening van het Woord Gods en met name de prediking van het Woord Gods in de liturgie en paraliturgie; het sacrament van het doopsel en de opname in de katholieke Kerk; de Eucharistie en de heilige Communie; de huwelijks-sluiting; de kerkelijke uitvaart; woord- en communievieringen; gewijde plaatsen en tijden. Enkele normen betreffende de oecumene. De verschillende formulieren en registratiewijzen die in de pastorale praktijk gebruikt worden, met name ook bij de huwelijksluiting, worden behandeld.

Verplichte literatuur:

- ▶ Codex Iuris Canonici – Wetboek van Canoniek recht, Latijns-Nederlandse uitgave, Brussel-Hilversum-Kevelaer: Licap c.v., Gooi en Sticht, Butzon en Bercker 1987

- ▶ Hendriks, J., Kerkelijk recht. Handboek voor de pastorale praktijk met de bijzondere bepalingen voor Nederland, Oegstgeest 2011.
- ▶ Hendriks, J., Huwelijksrecht, Oegstgeest – Brugge: Colomba – Tabor 1995

Aanbevolen literatuur:

- ▶ Nederlandse Bisschoppenconferentie, Meewerken in het pastoraat. Beleidsnota bij de 'Instructie over enige vragen betreffende de medewerking van leken gelovigen aan het dienstwerk van de priesters' = Secretariaat Rooms-Katholiek Kerkgenootschap, 121 Kerkelijke Documentatie, jrg. 27, nr. 8, Utrecht 1999
- ▶ Congregatie voor de Clerus e.a., Instructie over enige vragen betreffende de medewerking van leken gelovigen aan het dienstwerk van de priesters, Vaticaan 1997
- ▶ Pauselijke Raad voor de Bevordering van de Eenheid der Christenen, Oecumenisch Directorium, Vaticaan 1993 = Secretariaat Rooms-Katholiek Kerkgenootschap, 121 Kerkelijke Documentatie, jrg 21, nr. 7, Utrecht 1993
- ▶ Hermans, J., Zondagsviering bij afwezigheid van een priester, Oegstgeest 1998 (2e druk)

- ▶ Procedure tot ongeldigverklaring van een huwelijk volgens de normen van de RK-Kerk. Uitgave van het Secretariaat RK-Kerkgenootschap in Nederland, Zeist 2001.
- ▶ Blauwdruk 2020 voor het bisdom Roermond “Als de Heer het huis niet bouwt, werken de bouwlieden vergeefs”, mei 2010. Analecta Bisdom Roermond.
- ▶ Stassen, P. en Van der Helm, A., handboek voor parochiebesturen, Heeswijk 2010 (2e druk).
- ▶ Stassen, P en Van der Helm, A. Parochie in beweging. Geloven in de plaatselijke geloofsgemeenschappen, Heeswijk 2010.

In de lessen zullen ook nog andere boeken, naslagwerken, toepassingsbesluiten e.d. gepresenteerd en toegelicht worden.

Een reader wordt in het college uitgereikt.

Docent:

Dr. G. Weishaupt

Praktische liturgie (12 contacturen)

Het diaconaat stelt Christus als dienaar sacramenteel aanwezig. Het dienend karakter van het diaconaat komt met name in de liturgie en de

eigen liturgische taken van de diaken tot uitdrukking. Vanuit deze spirituele achtergrond verkennen we en oefenen we de verschillende vormen van diaconale assistentie bij de vieringen van de sacramenten en andere liturgische vieringen.

Literatuur:

- ▶ Basisnormen voor de vorming en directorium voor de dienst en het leven van de permanent diaken, in de reeks: Kerkelijke documentatie, jrg. 28, nr. 1, 2000
- ▶ Algemeen statuut van het Romeins missaal, in de reeks: Liturgische documentatie, nr. 3, 's-Hertogenbosch 2004
- ▶ Diaconale assistentie tijdens de Eucharistieviering. Mag. Dr. J. Hermans, eigen tekst, 2011
- ▶ Klein Rituele voor de Nederlandse Kerkprovincie, Nationale raad voor Liturgie, 's-Hertogenbosch, 2009
- ▶ Het doopsel van kinderen, Nationale raad voor Liturgie, Zeist, 1993

Docent:

Dr. L. Hendriks

Voorleeskunde (practicum)

(8 contacturen)

Een goed adem- en stemgebruik, duidelijke articulatie en het innemen van een open lichaamshouding zijn essentieel bij het toespreken van mensen. In dit practicum wordt de theorie hierover behandeld en wordt er praktisch geoefend. Microfoon-gebruik, verbale en non-verbale communicatie zullen aan bod komen.

Docent:

Mw. M. Cuijpers

Klinische pastoraal

(12 contacturen)

Doel van de cursus:

Deelnemers zijn in staat in te voelen en te verstaan wat (ernstig) ziek- zijn bij mensen kan oproepen aan gedachten, gevoelens en reacties. Ze hebben kennis van het proces van verliesverwerking (E. Kuebler-Ross e.a.), dat mensen meemaken als ze geconfronteerd worden met een blijvende handicap, ongeneeslijk ziekte of naderende dood. Ze weten zo te luisteren en te communiceren, dat zieken en hun nabestaanden bij hen 'op verhaal kunnen komen' en desgewenst kunnen delen wat hen bezig houdt. Ze begrijpen wat ziekte en verliesverwerking kan te weeg brengen in het geloven van mensen

en weten om te gaan met gevoelens van teleurstelling, opstandigheid, verbittering en onmacht. Ze hebben kennis van de manier waarop de Bijbel omgaat met de lijdende mens. Ze weten welke kansen en beperkingen er gelden voor het bidden met zieken/stervenden en welke eisen een goede samenwerking met andere (professionele) hulpverleners stelt.

Inhoud:

De lesstof wordt behandeld in de vorm van college, bespreking van de aanbevolen lectuur en concrete casussen, ingebracht door de docent en de deelnemers. Voorts wordt er gereflecteerd over wat er nodig is om te werken aan een goede attitude en een gezonde spiritualiteit.

Literatuur:

- De literatuur zal tijdig aan de deelnemers worden toegezonden in de vorm van enkele artikelen. Tevens worden enkele boektitels ter lezing aanbevolen voor verdere vorming.

Docent:

Drs. I. Krewinkel

Algemeen sociaal pastoraat

(12 contacturen)

Waarin aandacht voor o.a. woonwagenpastoraat, opvang van dak- en thuislozen, omgaan met verslaafden, asielzoekers en andere vormen van categoriaal pastoraat.

Doel van de cursus:

De rooms-katholieke kerk heeft het bevorderen van de menselijke waardigheid steeds als een van haar kerntaken gezien. Dit komt o.a. tot uiting in aantal sociale encyclieken. Bij het behartigen van deze menselijke waardigheid in parochies/onze eigen leefomgeving, is het belangrijk om goed te kijken naar welke sociaal maatschappelijke ontwikkelingen in onze maatschappij plaatsvinden. En hoe zich dat verhoudt tot onze eigen leef- en woonomgeving. We proberen naar de samenleving te kijken vanuit de ogen van de 'zwakgemaakte' medemens. Aan de hand van actuele thema's gaan we ook kijken hoe parochies zich verhouden tot deze maatschappelijke en sociale problemen.

Inhoud:

Vanuit, tijdens de cursus aangeboden documentatie, waarin enkele teksten uit sociale encyclieken zijn opgenomen, wordt een pastoraal – inhoudelijke onderbouwing

aangereikt. Verder zullen we aan de hand van concrete praktijkvoorbeelden laten zien hoe deze vorm van 'sociaal pastoraat/aandachtspastoraat' vorm en inhoud krijgt en de waardigheid van de mens zo centraal mag staan.

Methode:

Tijdens deze cursus zullen we luisteren naar verhalen vanuit de praktijk. Vervolgens is er een groepsgesprek, waarbij de deelnemers hun ervaringen, visie en vragen inbrengen en waarop de docent zal reageren.

Evaluatie:

Werkopdracht. Een verslag van de cursus, waarin de volgende vragen beantwoord worden: Zijn er m.b.t. uw leven en werken in het pastoraat belangrijke zaken naar voren gebracht? Heeft deze cursus uw betrokkenheid bij groepen of personen, die het moeilijk hebben, vergroot? Wat heeft u gemist... wat heeft U bijzonder aangesproken?

Literatuur:

- ▶ Documentatie: 'Algemeen sociaal pastoraat'. Wordt uitgereikt.
- ▶ Optioneel: Informatie te vinden op de site www.rkdiaconie.nl

Docent:

P. v.d. Laarschot

Pastoraalpsychologie

(12 contacturen)

Inzicht krijgen in het vakgebied van de godsdienst en pastorale psychologie, de thema's die daarbinnen bestudeerd worden en de wijze waarop de in dit gebied ontwikkelde inzichten van waarde zijn voor het pastoraal handelen.

Telkens zal de theorie verbonden worden met de praktijk en het levensverhaal van de deelnemers.

Docent:

Mw. Drs. F.M.J. Keyers

Pastoraaltheologie

(12 contacturen)

De cursus wil een korte inleiding zijn in de pastoraaltheologie. Binnen deze discipline van de theologie worden antwoorden gezocht op de vraag naar de mogelijkheden om christen (c.q. kerk) te zijn in een gedifferentieerde samenleving (langs verkondiging, getuigenis, liturgie, gemeenschapsofbouw en diaconie). Met behulp van een beknopt historisch overzicht en de analyse van enkele kerkelijke pastoraal-theologische documenten wordt er gereflecteerd over de opdracht om Kerk te zijn in deze wereld.

Literatuur:

Wordt in de colleges zelf aangegeven.

Docent:

E. Dassen

Groepsdynamica en vergadertechniek (atelier)

(12 contacturen)

Bij de verkondiging van het Evangelie is het niet alleen van belang dat de Boodschap overgebracht wordt, evenzeer is het middel om de Boodschap over te brengen belangrijk. Wanneer ik het Evangelie wil verkondigen en geen goede manier daarvoor heb, dan ben ik net zo hulpeloos als wanneer ik wel een goede manier heb, maar geen Boodschap.

Kennis van groepsdynamica en vergadertechniek zijn ook middelen om de Boodschap van het Evangelie over te brengen. In de lessen komt aan de orde:

Groepsdynamica:

- * Start van groepen/kennismaken
- * Leiderschap
- * Leiderschapsfuncties
- * Besluiten nemen
- * Evalueren

Methodisch werken:

* Cyclische plannen

Vergadertechniek

Afsluitende schriftelijke toets

Literatuur:

► Stemerding, Drs. A.,
Vergadertechniek en
groepsgesprek. Alphen aan den
Rijn 1973
*(Alleen nog antiquarisch
verkrijgbaar. Bijvoorbeeld via
boekwinkeltjes.nl)*

Docent:

J.P. Janssen

Stagesupervisie

(15 contacturen)

Op de grens van theoretische opleiding en praktijk lopen studenten stage. In de stage ontmoet de student aspecten van de dagelijkse praktijk van de diaken, pastoraal (mede-)werker of catecheet. Door het meemaken van supervisie wordt de ontwikkeling van het professioneel functioneren al gedurende de opleiding ondersteund.

Supervisie is een vorm van praktijkbegeleiding. Het heeft daar een eigen plaats naast onder meer:

- * werkbegeleiding (mentorschap en directe ondersteuning bij het feitelijk te verrichten werk)
- * collegiale consultatie (de consultatievrager krijgt duidelijker zicht op zijn werkproblemen, en wordt op efficiënte en effectieve geholpen bij de aanpak ervan)
- * coaching (het aanscherpen van bepaalde aspecten van vakmanschap, en zo nodig het demonstreren van gewenst werkgedrag)
- * stagebegeleiding (integratie van theorie en praktijk in het professioneel functioneren)
- * counseling (probleemoplossing en exploratie van beleving)

In supervisie ligt de klemtoon duidelijk op leren. Het gaat om systematisch leren aan praktijkervaring, die door de (aankomende) pastor wordt opgedaan in zijn concreet professioneel handelen. Er wordt op geregelde tijdstippen en op voldoende afstand van het werk een 'leergesprek' georganiseerd, waarin werkervaringen door de betrokkene (op dat moment de 'supervisant') worden nageproefd. Dat leerzaam omzien gebeurt onder deskundige begeleiding van een supervisor en volgens afgesproken regels. De supervisant bereidt zich persoonlijk op dit leren-gericht samenspreken; speciaal door het uitschrijven van

een werkverslag. Hij verwerkt het ook achteraf, enerzijds door in een supervisieverslag te formuleren wat hij uit het systematisch stilstaan bij zijn werkervaring heeft geleerd, en anderzijds door een oprecht pogen het geleerde in praktijk te brengen.

(Zie: Stevens, Herrebosch, Vandenhoek, Praktijkbegeleiding van Pastores, Antwerpen, Halewijn 2006 (= Cahiers voor praktische theologie, Faculteit Godgeleerdheid K.U. Leuven), p 61).

Supervisie wil bijdragen tot het optimaal functioneren van de (aankomende) pastor, en wel door persoonsgerichte beroepsontwikkeling. In de praktijk zal bij supervisie de grens wel eens kunnen vervagen tussen deze vorm van praktijkbegeleiding en werkbegeleiding, collegiale consultatie, coaching, stagebegeleiding en counseling, telkens wanneer dit dienstig is aan het leerproces van de begeleide persoon.

Als begeleider staat de supervisor naast een studiebegeleider, stagebegeleider, eindverantwoordelijke of spiritueel van de supervisor. Een supervisor zal nooit mededeling doen over de inhoud van de supervisie.

Supervisie begint met een uitgebreid kennismakingsgesprek, waarin de supervisor onder meer zijn voorlopige leerdoelen bepaalt, en

waarin hij vertrouwd wordt gemaakt de methodiek en de deontologie van supervisie. Voor de reeks gesprekken die hierop volgt levert de supervisor steeds het werkverslag en het supervisieverslag per e-mail in, en wel ten minste een volle week voordat het gesprek plaatsvindt.

Supervisor:
J. de Bruin

Wereldreligies

(24 contacturen)

Een God, schepper van alle mensen.
Een Jezus, redder van de mensheid.
Een Geest, werkzaam in alles en iedereen.
Christus superieur aan andere godsdiensten: kan dat nog in een pluralistische maatschappij?
Heeft geloofsverkondiging vandaag nog zin? Is de verspreiding van het geloof in een God voor allen wel wenselijk? Het antwoord hierop heeft ook verstrekkende gevolgen voor mannen en vrouwen die actief zijn in de pastorale, de catechese, de liturgie. Van alle onderwerpen die in de antropologie worden bestudeerd is er geen enkel die aanleiding heeft gegeven tot zoveel tegenstrijdige verklaringen en conflicterende interpretaties als het fenomeen 'religie'.

In het eerste gedeelte van deze cursus behandelen we de

belangrijkste denkers die een bijdrage hebben geleverd aan het begrijpen van religie als (menselijk) fenomeen.

Vervolgens bespreken we de verhouding van het christendom tot een aantal wereldgodsdiensten en behandelen we de vraag naar mogelijkheden én weerstanden in het samengaan van Geloof, Waarheid en Tolerantie.

In het derde deel en tot slot beantwoorden we de vraag of het wezenlijke van het christendom - in vergelijking met alle andere godsdiensten - niet ligt in het 'verbazende gebod' God te beminnen? God, die door het woord van zijn openbaring en vooral door zijn levend Woord, de verrezen Jezus Christus, is binnengetreten in de op zichzelf besloten wereld van zijn schepping.

Een syllabus wordt ter beschikking gesteld.

Evaluatie: mondeling gesprek over werkstuk

Literatuur:

- ▶ Vergote, A., De Heer je God liefhebben. Het eigene van het christendom. Lannoo, Tiel 1998.
- ▶ Neckebrouck, V., Gij alleen de Allerhoogste. Christus en de andere godsdiensten, Davidsfonds, Leuven 2001.

- ▶ Neckebrouck, V., Antropologie van de godsdienst. De andere zijde. Universitaire Pers Leuven 2008
- ▶ Neckebrouck, V., Denken over religie. Antropologische theorie en godsdienst. Drie delen. Universitaire Pers Leuven 2011, 2014.
- ▶ Ratzinger, J. – Benedictus XVI, Geloof, waarheid en tolerantie. Het christendom en de wereldgodsdiensten. Lannoo, Tiel 2008

Docent:

Dr. H. Vanheeswijck

Training gespreksvoering (24 contacturen)

Doel van deze training

In de praktijk draait (bijna) alles om communicatie: gesprekken met parochianen, doopvoorbereidingen, besprekingen met collega's, vergaderingen van het zorgteam, begeleiding van zieken en stervenden. Communicatie is hierbij hét 'transportmiddel' om zelf goed begrepen te worden, maar vooral ook om anderen beter te begrijpen. Deze cursus biedt de mogelijkheid om centrale basisvaardigheden omtrent communicatie te oefenen en geeft zo het fundament voor opbouwende klinische pastoraal/

pastorale gespreksvoering en collegiale intervisie.

Inhoud:

In deze training gaan wij basisaspecten van een goede communicatie oefenen zoals het moment van contactopname en het begin van het gesprek, de concentratie op de ander, verder verschillende manieren van spreken/vertellen en van vragen stellen. De opbouw van een gesprek en het omgaan met belangrijke scharniermomenten worden geoefend, alsook de zorgvuldige afronding van een gesprek. Tevens komen kwesties aan de orde zoals nabijheid en (professionele) distantie, het omgaan met eigen en andermans emoties en de werking van lichaamstaal, stem en blikcontact. Ook moeilijke aspecten als belerend gedrag, permanente onderbrekingen, te hoge (eigen) ik-betrokkenheid en de destructieve werking van ja-maar-discussies worden duidelijk. Gaandeweg ontdekken wij de constructieve werking van het écht aandacht hebben voor de ander, alsook de stimulerende en helende werking van goed luisteren, van zwijgen en stil-zijn. Op deze manier worden contact en communicatie op zielsniveau mogelijk en krijgt de Heilige Geest de ruimte om in het gesprek Zijn werk te doen.

Methode:

Ter ondersteuning van de stage/de praktijk werken wij in deze training aan de hand van casussen met doelgerichte oefeningen, rollenspelen en met video-feedback. Voor zover nodig en zinvol wordt bij de nabesprekingen ook theoretische achtergrondinformatie aangereikt.

Docent:

A. Pierik

Individueel pastoraal gesprek
(atelier – 9 contacturen)

Het gesprek en de ontmoeting in de Heilige Schrift aan de hand van een aantal concrete verhalen. Dit omvat 2 lesuren.

De grondhouding van 'luisteren' en 'horen' uitgaande van 'Shema Yizrael' uit Deuteronomium 6, 4 en het verhaal over Elia op de berg Horeb 1 Koningen 19:1-21. Ook dit omvat 2 lesuren.

Wie ga ik ontmoeten? Een beschrijving van de verschillende doelgroepen die men in de pastoraal kan ontmoeten worden nader bekeken: Ouders van dopelingen; ouders van Communicantjes; ouders van Vormelingen; kinderen; bruidsparen; zieken; stervenden; eenzame mensen; vrijwilligers in een parochie; verslaafden; gevangenen; daklozen en zwervers; mensen met

psychische of psychiatrische problematiek. Dit omvat 3 lessen. Hoe bereid ik een ontmoeting voor, voor zover ze niet spontaan ontstaat en zelfs dan: Wat is mijn grondhouding? Wat heb ik mensen te bieden? Wat mogen mensen van mij verwachten? Hoe sluit ik een gesprek af en wat kan ik er mee doen? Ook dit omvat 2 lessen.

Literatuur:

- ▶ Günther, M., Seelsorge mit jungen Menschen, (Vandenhoeck & Ruprecht) 978-3-525-67000-2.
- ▶ Gilbert, G., Priester bij het uitschot, (Lannoo) isbn 90-209-55209 Tielt 2004.
- ▶ Müller, W., Empathie- Stem geven aan het hart, (Averbode/Gooi en Sticht) isbn 90-304-0758-1.
- ▶ Meisner, J., Mit dem Herzen sehen, MM Verlag Aachen isbn 3-928272-12-8.
- ▶ Schutz, frère Roger (Taizé) Ein Weg des Vertrauens, Einhard Verlagsbuch isbn 978-3-7346-1094-3.
- ▶ Wedde, G., Es wächst ein Licht in deinem Fehlen, (Vier Türme Verlag) isbn 978-3-7365-0228-4.

Docent:

S. Nevelstein

Theoretische homiletiek

(12 contacturen)

De homiletiek is een discipline binnen de praktische theologie. Zij houdt zich bezig met de communicatie van het evangelie in de huidige situatie. In de cursus theoretische homiletiek wordt o.a. het wezen van de homilie besproken, de functie van de homilie binnen de liturgie, de predikant, de hoorder en het omgaan met de Schriftteksten in de homilie. Belangrijk referentiepunt is het 'Homiletisch Directorium'. Hoewel de homilie tijdens de eucharistieviering voorbehouden is aan de priester en de diaken, is de theorie van de homilie ook van belang voor andere medewerkers in het pastoraat.

Verplichte literatuur:

- ▶ Congregatie voor de goddelijke eredienst en de regeling van de sacramenten, Homiletisch Directorium, s.l., 2015 (= Liturgische Documentatie 12).

Literatuur

- ▶ Paus Franciscus, Apostolische exhortatie Evangelii Gaudium over de verkondiging van het evangelie in de wereld van vandaag, Breda: SRKK 2014 (= Kerkelijke Documentatie 2014/nummer 1).

- ▶ Van Calster, S., Bijbel en preek. Een pastoraaltheologische bijdrage tot de studie van de homilie: Problematiek, analyse, reflexie, Brugge – Bostel 1978.
- ▶ Foley, E., (ed.), A Handbook for Catholic Preaching, Collegeville 2016.
- ▶ Wollbold, A., Predigen. Grundlagen und praktische
▶ Anleitung, Regensburg 2017.

Docent:

Dr. B Hegge

Praktische homiletiek

(12 contacturen)

In deze colleges wordt de voorbereiding en uitwerking van een preek in het kader van de liturgie belicht en ingeoefend. Verschillende soorten preken worden gemaakt en in lesverband gehouden, met aandacht voor de doelstelling en context, de opzet en inhoud, de schriftelijke uitwerking, de communicatie met de toehoorders, de voordracht, lichaamstaal en dictie.

Docent:

W.A. Varela Gaviria

4. Jaar VI

Pastoraal in zorginstellingen

(24 contacturen)

Doel van de cursus:

Studenten/deelnemers zijn in staat te verstaan wat (ernstig) ziek-zijn oproept aan gedachten, gevoelens en reacties. Ze hebben kennis van processen die zich voordoen bij het verwerken van ernstig verlies of naderende dood. Ze kunnen zo luisteren en communiceren, dat zieken, gehandicapten en hun familie bij hen 'op verhaal kunnen komen' en kunnen delen wat hen bezig houdt. Zij begrijpen wat ziekte en verlies teweeg brengen in het geloven van mensen.

Ze kunnen omgaan met gevoelens van teleurstelling, opstandigheid, verbittering en onmacht. Ze hebben kennis van de wijze(n) waarop de Bijbel omgaat met de mens die lijdt (bv. Job)

Zij kennen de visie van de burgerlijke overheid op zorg in instellingen/tehuizen, alsmede de visie van de VGVZ, m.n. het beroepsprofiel voor pastores.

Zij zijn bekwaam zich te profileren, transparant te zijn over hun taak en samen te werken met andere zorgverleners, zodat de geestelijke/pastorale zorg geïntegreerd is in de totale zorg.

Zij kennen het belang, de plaats en de mogelijkheden van liturgie en pastoraal groepswork in een zorginstelling en doen een passend aanbod.

Zij zijn in staat om stervenden nabij te zijn en te begeleiden, alsmede hun dierbaren (rond – en na het overlijden). Zij kennen het pastorale belang van het sacrament van de Zieken, alsmede de kansen en beperkingen voor het bidden met zieken, stervenden en hun naasten. Ze reflecteren op vragen rond euthanasie en hoe je daar als pastoraal (mede)werk(st)er mee omgaat. Het gaat in deze cursus niet enkel om kennisoverdracht, maar ook om het inoefenen van pastorale vaardigheden via rollenspel en een interactieve benadering van de genoemde thema's.

Literatuur:

De literatuur zal tijdig aan de studenten/deelnemers worden toegezonden in de vorm van enkele artikelen. Tevens worden enkele boektitels ter lezing aanbevolen voor verdere vorming.

Docent:

Drs. I. Krewinkel

De heilige Schriften van de Joden en de Christenen

(24 contacturen)

“Wij christenen mogen nooit vergeten dat Jezus van Nazareth een zoon is van het joodse volk, geworteld in de traditie van Mozes en de profeten. Door de ontmoeting met het jodendom gaan wij Jezus beter begrijpen. Niet alleen door de Schriften maar ook door onze theologie en liturgie blijven wij vitaal verbonden met de joodse godsdienst. Joden en christenen leven uit één en dezelfde wortel. Hoe meer wij handelen vanuit dat besef, hoe meer wij zullen bijdragen tot de sjalom die alle volken in het vooruitzicht is gesteld.” (Nederlandse Bisschoppen, *Levend uit één en dezelfde wortel*, 1995)

Thema's die aan bod zullen komen:

- NL-se Bisschoppen over relatie jodendom-christendom
- Uitleg van het oude testament in het nieuwe testament
- Het Joodse karakter van de christelijke bijbel
- Rabbijnse exegese
- De bijbelse talen
- Bijbelse thema's: rechtvaardigheid, werk en armoede
- Katholieke bijbelexegese in de laatste twee eeuwen

- De werking van de Bijbel in het kerkelijk leven
- Spirituele lezing van de bijbel
- De feesten in het Johannesevan-gelie, m.n. Sabbath en Pesach
- De Joden in het Johannesevan-gelie
- Paulus en de Wet

Literatuur:

Wordt aangereikt. Eigen bijbel meenemen naar de colleges.

Overlige literatuur:

- ▶ Internationaal Commentaar op de Bijbel, E. Eynikel, E. Noort, T. Baarda, A. Denaux (red.). Kok/Averbode, 2001.
- ▶ The Jewish People and their Sacred Scriptures in the Christian Bible, Rome, 2002.

De cursus wordt afgesloten met een schriftelijk examen.

Docent:

V. Goulmy

Sacramentencatechese doop/communie/vormsel

(24 contacturen)

Doel van de cursus:

A. Na afloop van deze cursus zijn de deelnemers in staat om met betrekking tot de initiatiesacramenten in hun eigen woorden weer te geven:

1. een aantal aspecten van de wijze waarop de R.-k. Kerk de voorbereiding op deze sacramenten ziet (met name de inhoud);
2. de grote lijnen van verschillende catecheseprojecten als voorbereiding op deze sacramenten;
3. drie voordelen en drie nadelen van één catecheseproject per sacrament.

B. Tot slot hoop ik dat ze bereid zijn om met hetgeen hen geboden werd hun eigen huidige (toekomstige) praktijk kritisch te beschouwen en indien nodig te veranderen.

Inhoud:

Met behulp van de tijdens deze colleges uit te reiken reader worden de initiatiesacramenten besproken (de inhoud voor een goede catechese) en worden verschillende sacramentencatecheseprojecten aan de orde gesteld.

Methode:

College met groepswork en individuele opdracht. Reader wordt verstrekt.

Aanbevolen literatuur:

- ▶ Van der Vloet, J., Meegaan om te zien. Godsdienstpedagogie op nieuwe wegen. Kampen, Kok 2002;
- ▶ Verschillende nader te bepalen sacramentencatecheseprojecten.

Evaluatie:

Het maken van een opdracht. De concrete opdracht wordt tijdens de bijeenkomsten besproken en zal door de docent individueel worden beoordeeld.

Docent:

J. Marx

Volwassenencatechese

(24 contacturen)

Cursusomschrijving:

Deze cursus bereidt de deelnemers voor op het aanbieden en geven van Christocentrische volwassenencatechese en geloofsvorming in hun parochies met als uitgangspunt het Woord van God. De doelen en taken van de catechese worden behandeld, evenals mogelijke methodologieën, modellen en vormen van catechese voor volwassenen. Praktische begeleiding zal worden gegeven met betrekking tot: het ontwerpen van catechetische sessies, het kiezen van thema's, het beoordelen van behoeften, het integreren van het kerygma, het onderwijzen van volwassenen van de 21^e eeuw en het gebruik van technologie.

Leerdoelen:

Kennis maken met de doelstellingen, taken en ecclesiologische bronnen van catechese en de plaats van

volwassenencatechese in de evangelisatie herkennen. Manieren verkennen om 21^e-eeuwse volwassenen op een effectieve manier catechese te geven en te begeleiden.

Christocentrische bijeenkomsten voor volwassenencatechese ontwikkelen op basis van het Woord van God, waarin het kerygma is verwerkt en waarin variëteit is geïntegreerd.

Verplichte literatuur:

- ▶ De Bijbel (elke keer meenemen)
- ▶ Catechismus van de Katholieke Kerk (CKK) (elke keer meenemen)
- ▶ Johannes Paulus II, Postsynodale Apostolische Exhortatie “Catechesi tradendae: Catechese geven in onze tijd,” 1979. (CT) www.rkddocumenten.nl
- ▶ Congregatie van de clerus, Algemeen directorium voor de catechese, 1997. (ADC) www.rkkerk.nl
- ▶ Franciscus, Postsynodale Apostolische Exhortatie “Evangelii gaudium: Over de verkondiging van het Evangelie in de wereld van vandaag,” 2013. (EG) www.rkddocumenten.nl
- ▶ Paulus VI, Postsynodale Apostolische Exhortatie “Evangelii Nuntiandi: Over de Evangelisatie in de Moderne Wereld,” 1975. (EN) www.rkddocumenten.nl

Aanbevolen literatuur

- ▶ Pontifical Council for Promoting the New Evangelization, Directory for Catechesis, London 2020. (DC) ISBN: 9781784696412 (*In afwachting van de Nederlandse vertaling: De Pauselijke Raad voor de Bevordering van de Nieuwe Evangelisatie, Directorium voor de Catechese.*)
- ▶ Nationale Raad voor Liturgie, Het doopsel van volwassenen, Hilversum 1993. ISBN: 9070452677

Evaluatie: Eindopdracht

De deelnemers zullen een geloofsvormingssessie voor volwassenen voorbereiden en opzetten volgens de gegeven rubriek.

Docent:

Zr. Theresa Anne, O.P.

Inleiding Godsdienstpedagogie (12 contacturen)

“Wij constateren met groot verdriet en bezorgdheid dat inderdaad maar weinig tijdgenoten van ons, en dat geldt in het bijzonder voor jongeren en kinderen, opgegroeid als ze zijn in een wereld zonder God, erop vertrouwen dat de geschiedenis, inclusief hun eigen, persoonlijke geschiedenis, een inherente zin heeft,

een oorsprong en een bestemming. Ze ervaren haar als iets dat als los zand aan elkaar hangt. Ze stellen zich tevreden met kleine verhalen die niet meer dan schamele hoop bieden, terwijl ze geen rekening houden met een nobel verhaal dat hen verheft, dat zin geeft aan heel hun leven, dat verklaart waarom ze bestaan, voor wie we leven, waarom we lijden... het resultaat kan alleen maar een crisis van de hoop zijn." (*Kardinaal Gerhard-Ludwig Müller: Het fundament van onze hoop*). De vraag naar een specifieke geloofscommunicatie in het kader van evangelisering is zeker aan de orde in onze gesecculariseerde en multiculturele samenleving. Deze vraag vormt het voorwerp van de cursus godsdienstpedagogiek. In deze cursus wordt achtereenvolgens behandeld: terminologie en geloofscommunicatie, geschiedenis van de godsdienstpedagogie, evangelisering en multiculturaliteit, godsdienstpedagogische modellen en de pedagogie van caritas en hoop. Een syllabus wordt ter beschikking gesteld.

Evaluatie:

Mondeling gesprek over werkstuk

Literatuur:

- ▶ Van der Vloet, J., *Meegaan om te zien. Godsdienstpedagogie op nieuwe wegen*, Halewijn 2010

- ▶ Hendriks, J., *De katholieke school*, Tabor, Brugge 1988.
- ▶ Vanheeswijck, H., *God op school. De religieuze factor in het onderwijs*, Davidsfonds/Leuven 1993

Docent:

Dr. H. Vanheeswijck

Ouderenpastoraal

(6 contacturen)

Ouderenpastoraat: wat houdt dat in? In 1998 gaf de Pauselijke Raad van Leken een bijzonder document uit met als titel 'De waardigheid van ouderen en hun missie in de Kerk en de wereld'. Inmiddels zijn we ruim 20 jaar verder. De vergrijzing neemt meer en meer toe; en komen daarbij onze jongeren meer en meer in verdrukking? Kortom hebben ouderen wel een bijzondere opdracht? Al in 1984 sprak Paus Johannes Paulus II in een toespraak tot zo'n achtduizend ouderen en zei letterlijk: "U mag niet ten prooi vallen aan de bekoring van innerlijke eenzaamheid." En: "U hebt nog een zending te verrichten, een bijdrage te leveren." Wereldwijd werd deze bezinning gedeeld. Door de Verenigde Naties werd het jaar 1999 uitgeroepen tot het Internationaal Jaar van de Ouderen. In zes korte lessen denken we na over: Hoe staat

de Kerk tegenover ouderdom? Wat zegt ons geloof, onze kerk over de betekenis en waarde van de ouderdom? Wat zegt de H. Schrift over de oudere: over de derde en vierde levensfase? De oudere en de persoonlijke waardigheid. Verder: De Kerk met de Oudere en hun Missie. En tenslotte welke visies, richtlijnen ontvangen we vanuit ons geloof.

Docent:

W. Van Rens

Inleidende Katholiek Onderwijs

(6 contacturen)

Doel en inhoud:

Betekenis en belang van Katholiek onderwijs en hoe geven we hier vorm en inhoud aan.

Literatuur:

- ▶ Arko-reglement. Beziel en Zelfbewust (Bisschoppenconferentie)

Aanbevolen literatuur

- ▶ De Jong, Mgr. dr. E., Mysterie, gemeenschap en zending van de katholieke school. *Communio*: 31 nr. 3 mei-juni 2006.

Methode:

Verdieping en reflectie op literatuur.

Docent:

G. Dölle

Inleiding parochiecatechese

(6 contacturen)

“Wij verliezen nooit de moed, nu wij door Gods ontferming met deze diens zijn belast. Wij hebben heimelijkheid en schaamte afgelegd, wij gaan niet met sluwheid te werk, wij vervalsen Gods woord niet... Wij verkondigen immers niet onszelf meer Christus Jezus, de Heer; onszelf beschouwen wij slechts als uw dienaars om Jezus’ wil. Dezelfde God, die gezegd heeft ‘Licht moet schijnen uit het duister’, is als een licht in onze harten opgegaan, om de kennis te doen stralen van Zijn heerlijkheid, die ligt over het gelaat van Christus,” schrijft de apostel Paulus aan de ‘parochie’ van Korinthe.

In deze cursus worden de principes van catechese – ‘opvoeden tot geloven in God in de Kerk van Jezus Christus’ – toegepast op de parochie ‘de gemeenschap rond de Verrezen Heer’. Op microniveau: wat is de rol en zijn de competenties (te verwerven) van de catecheet. Op mesoniveau: eenheid in catechese op niveau van regio’s en gefuseerde parochies én andere verbanden. Op macroniveau: catechese binnen de context van onze (geseculariseerde) cultuur en samenleving. Een syllabus wordt ter beschikking gesteld.

Evaluatie en aanbevolen lectuur wordt besproken met de studenten/deelnemers.

Docent:

Dr. H. Vanheeswijck

Godsdienstsociologie

(24 contacturen)

Inhoud

Deze cursus wil inzicht verschaffen in het functioneren van godsdienst, kerk en levensbeschouwing in onze huidige samenleving. In het eerste – methodische – deel wordt de (godsdienst)sociologie en de relatie tussen sociologie en theologie gepresenteerd. In het tweede – systematische – deel volgt een sociologische analyse van godsdienst, kerk en samenleving, alsmede van de verhouding tussen deze verschijnselen. Het derde deel van de cursus biedt een bondige beschrijving van de ontwikkelingen m.b.t. de samenleving en de met name christelijke en kerkelijk georganiseerde godsdienst. Het laatste deel van de cursus verkent de huidige godsdienstige en levensbeschouwelijke situatie in Nederland.

Vorm: Hoorcollege

Examen: mondeling

Verplichte literatuur:

- ▶ Dekker, G. en Stoffels H.C., Godsdienst en samenleving. Een introductie in de godsdienst-sociologie, Kampen: Kok, 2011 (negende of een latere druk).

Wordt tijdens colleges uitgereikt:

- ▶ Schepens, Th., 'Struggle for Life op -de religieuze markt', in: L. van Dun e.a. (red.), God is Dood! Leve God? Beschouwingen over zingeving, Tilburg: Centrum voor Wetenschap en Levensbeschouwing, 1995.

Overig:

- ▶ Bernts, T. en J. Berghuijs, God in Nederland, 1966-2015, Utrecht: Ten Have, 2016.
- ▶ De Hart, J., Geloven binnen en buiten verband. Godsdienstige ontwikkelingen in Nederland, Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau, 2014 (zie: www.scp.nl).
- ▶ Knippenberg, H., De religieuze kaart van Nederland. Omvang en geografische spreiding van de godsdienstige gezindten vanaf de Reformatie tot heden, Assen/Maastricht: Van Gorcum, 1992.
- ▶ Schepens, Th., Spruit, L. en Kregting, J., De Rooms-katholieke Kerk in Nederland 1960-2000: Een statistisch trendrapport (Memorandum nr. 326),

Nijmegen: Kaski/Tilburg: UvT, 2002 (zie: www.ru.nl/kaski/vm/publicaties/#Memoranda/).

- ▶ Voor de Kaski-kerncijfers over 2010, 2015 en 2018, zie: www.ru.nl/kaski/vm/publicaties/#Rapporten/
Kerncijfers 2018: rapport nr.657;
Kerncijfers 2015: rapport nr. 644;
Kerncijfers 2010: rapport nr. 616.

Docent:

Dr. Th.M.M. Schepens

Liturgie in instellingen

(12 contacturen)

De colleges behandelen de Liturgie in zorginstellingen, d.w.z. categoriale liturgie zoals deze nodig is in o.a. zieken-, verpleeg- en verzorgingshuizen, inrichtingen van justitie en instellingen voor geestelijk gehandicapten in Nederland. Naast de bestaande en geijkte vormen van liturgische vieringen worden mogelijke aanpassingen van de liturgie besproken, en wordt er gekeken hoe men daar in onze buurlanden mee omgaat. Ook oriënteren we ons aan Liturgische documenten zoals 'Directorium voor vieringen met kinderen' en 'Directorium voor volksvroomheid en liturgie' en het Benedictionale.

Literatuur:

- ▶ Congregatie voor de Goddelijke Eredienst, Actio Pastoralis (15.05.1969) over HH. Missen in bijzondere bijeenkomsten (vgl.: www.liturgie.de Richtlijnenfgruppemessen)
- ▶ Liturgie en zorg in: Tijdschrift voor Liturgie, juli 2000
- ▶ Vieringen in: Nieuw handboek Geestelijke Verzorging (Jaap Doolaard, red.) Kampen 2006, blz. 249 e.v., blz. 550 e.v. & passim.

Via het internet:

- ▶ www.rkkliturgie.nl
(Nationale Raad voor Liturgie)
- ▶ www.liturgie.de
(Deutsches Liturgisches Institut)
- ▶ www.kerknet.be (*Belgische Bisschoppenconferentie*)
- ▶ www.cbcew.org.uk
(Bisschoppen van Engeland en Wales)
- ▶ www.bcos.org.uk
(Bisschoppenconferentie Schotland)

Docent:

Dr. G. Sars

Didactiek

(15 contacturen)

Doel van de cursus:

A. Na afloop van deze bijeenkomsten zijn de deelnemers in staat om in hun eigen woorden weer te geven:

1. de opbouw van een catechesebijeenkomst;
2. tenminste vijf van de besproken tips (inclusief hun eigen mening hierover).

B. We hopen dat ze bereid zijn om met hetgeen hen geboden werd hun eigen huidige (toekomstige) praktijk kritisch te beschouwen en indien nodig te veranderen.

Inhoud:

Met behulp van de tijdens deze colleges uit te reiken reader worden het didactisch analytisch model (inclusief de Doel-obstakelstructuur) en tien tips voor een goede catechese aan de orde gesteld.

Methode:

College met groepswerk en individuele opdracht.
Reader wordt verstrekt.

Evaluatie:

Het maken van een lesvoorbereiding. De concrete opdracht wordt tijdens de laatste bijeenkomst besproken en zal door de docent individueel worden beoordeeld.

Literatuur:

- Van der Vloet, J., Meegaan om te zien. Godsdienstpedagogie op nieuwe wegen. Kampen, Kok 2002

Docent:

J. Marx

Stagesupervisie

(15 contacturen)

Op de grens van theoretische opleiding en praktijk lopen studenten stage. In de stage ontmoet de student aspecten van de dagelijkse praktijk van de diaken, pastoraal (mede-)werker of catecheet. Door het meemaken van supervisie wordt de ontwikkeling van het professioneel functioneren al gedurende de opleiding ondersteund.

Supervisie is een vorm van praktijkbegeleiding. Het heeft daar een eigen plaats naast onder meer:

- * werkbegeleiding (mentorschap en directe ondersteuning bij het feitelijk te verrichten werk)
- * collegiale consultatie (de consultatievrager krijgt duidelijker zicht op zijn werkproblemen, en wordt op efficiënte en effectieve geholpen bij de aanpak ervan)
- * coaching (het aanscherpen van

bepaalde aspecten van vakmanschap, en zo nodig het demonstreren van gewenst werkgedrag)

* stagebegeleiding (integratie van theorie en praktijk in het professioneel functioneren)

* counseling (probleemoplossing en exploratie van beleving)

In supervisie ligt de klemtoon duidelijk op leren. Het gaat om systematisch leren aan praktijkervaring, die door de (aankomende) pastor wordt opgedaan in zijn concreet professioneel handelen. Er wordt op geregelde tijdstippen en op voldoende afstand van het werk een 'leergesprek' georganiseerd, waarin werkervaringen door de betrokkene (op dat moment de 'supervisant') worden nageproefd. Dat leerzaam omzien gebeurt onder deskundige begeleiding van een supervisor en volgens afgesproken regels. De supervisant bereidt zich persoonlijk op dit leren-gericht samenspreken voor, speciaal door het uitschrijven van een werkverslag. Hij verwerkt het ook achteraf, enerzijds door in een supervisieverslag te formuleren wat hij uit het systematisch stilstaan bij zijn werkervaring heeft geleerd, en anderzijds door een oprecht pogen het geleerde in praktijk te brengen. *(Zie: Stevens, Herrebosch, Vandenhoek, Praktijkbegeleiding van Pastores, Antwerpen, Halewijn 2006*

(= Cahiers voor praktische theologie, Faculteit Godgeleerdheid K.U. Leuven), p61)

Supervisie wil bijdragen tot het optimaal functioneren van de (aankomende) pastor, en wel door persoonsgerichte beroepsontwikkeling. In de praktijk zal bij supervisie de grens wel eens kunnen vervagen tussen deze vorm van praktijkbegeleiding en werkbegeleiding, collegiale consultatie, coaching, stagebegeleiding en counseling, telkens wanneer dit dienstig is aan het leerproces van de begeleide persoon. Als begeleider staat de supervisor naast een studiebegeleider, stagebegeleider, eindverantwoordelijke of spiritueel van de supervisant. Een supervisor zal nooit mededeling doen over de inhoud van de supervisie. Supervisie begint met een uitgebreid kennismakingsgesprek, waarin de supervisant onder meer zijn voorlopige leerdoelen bepaalt, en waarin hij vertrouwd wordt gemaakt de methodiek en de deontologie van supervisie. Voor de reeks gesprekken die hierop volgt, levert de supervisant steeds het werkverslag en het supervisieverslag per e mail in, en wel ten minste een volle week voordat het gesprek plaatsvindt.

Supervisor:
J. de Bruin

Catechetische methoden

(3 contacturen)

Doelstelling:

Na afloop van dit college zijn de deelnemers in staat om in hun eigen woorden een beschrijving te geven van de methode “Het Licht op ons Pad”, haar sterke en minder sterke punten. Ook kunnen ze in eigen bewoordingen aangeven welke gebruiksmogelijkheden zij in hun nabije omgeving zien voor deze methode, nu en in de nabije toekomst.

Inhoud:

Tijdens dit college zullen we, als voorbeeld van een complete catechesemethode, kennismaken met een methode voor integrale, doorlopende parochiecatechese, verdeeld in vijf leeftijdscategorieën (4-6, 7-9, 10-12, 13-15, 16+). Steeds weer zullen we ons afvragen wat de sterke en minder sterke punten van deze methode zijn en of we gebruiksmogelijkheden voor deze methode zien in onze eigen omgeving.

Evaluatie:

Het maken van de tijdens dit college uit te delen en te bespreken opdracht. Deze opdracht wordt individueel beoordeeld door de docent.

Literatuur:

- ▶ (Een selectie van) de methode “Het Licht op ons pad”.

Docent:

J. Marx

V. Pastorale stage

Doelstelling

Gedurende jaar V en jaar VI doet de student een stage in een aangewezen parochie of instelling onder supervisie. De stage heeft als doelstelling: begeleide kennismaking met zoveel mogelijk aspecten van de pastoraal in een parochie of instelling en in-oefening van verschillende liturgische en pastorale competenties. Schoolcatechese valt in de regel niet onder de stage, eventueel wel andere soorten van catechese, indien aanwezig.

Begeleiding in de parochie of instelling

De stage wordt ter plekke begeleid door de pastoor of een andere verantwoordelijke, die als mentor optreedt. De mentor en de stagiair houden regelmatige werkbesprekingen (bijv. tweewekelijks). Zij plannen samen de activiteiten van de stagiair. Zij evalueren de activiteiten en de ervaringen van de stagiair, zijn/haar houding in pastorale omgang met de mensen, en de eventuele moeilijkheden die zich voordoen. De stagiair houdt de mentor op de hoogte van wat hij/zij doet en brengt daarover verslag uit.

De mentor geeft aanwijzingen en eventueel correctieve opmerkingen. Het is bijv. mogelijk dat de stagiair eerst met de mentor meegaat bij een aantal activiteiten, zodat de stagiair kan observeren hoe de mentor in de pastorale praktijk optreedt. Achteraf kunnen zij daarop reflecteren. In het algemeen wijdt de mentor de stagiair in de verschillende aspecten van de pastoraal in.

Supervisie in de opleiding

De supervisor van de opleiding begeleidt de stagiair in de supervisielessen. De stagiair maakt daartoe werkverslagen volgens een bepaald model (waaronder verbatims). De eerste vier keer wordt de stagiair apart gesuperviseerd vanuit de eigen verslagen. Daarna kan de supervisie ook groepsgewijs worden vervolgd. Na een eventuele diakenwijding in de loop van het studiejaar gaat de supervisie door tot het einde van het studiejaar.

Tijdsbesteding

De stage begint aan het begin van het studiejaar en duurt tot het einde ervan. Het aantal uren per week dat de stagiair aan de stage besteedt, is afhankelijk van de omstandigheden

(baan, gezin enz.), maar zou tenminste vier uren per week dienen te bedragen, gedurende het hele studiejaar.

Stageactiviteiten

De stageactiviteiten kunnen, naargelang de mogelijkheden ter plekke, zich uitstrekken tot het terrein van liturgie (als lector en acoliet assisteren in verschillende soorten vieringen; eventueel als cantor of ceremoniarius optreden; inleidende woordjes voor de vieringen en voorbede maken en houden; een 'overweging' of 'woordje' houden in bepaalde vieringen (bijv. boeteviering of vespers); ziekencommunie rondbrengen; een uitvaart voorbereiden; voorbereiden en meehelpen bij de vooravondwake van een uitvaart en de uitvaart zelf; meegaan naar het kerkhof of crematorium; meehelpen bij de voorbereiding van de liturgie; voorbereiden van hen die taken uitoefenen in de liturgie; rozenkrans voorbidden; woord en gebedsvieringen voorbereiden en houden), van de verkondiging (deelname aan evangelisatie- en vormingsactiviteiten voor verschillende groepen en zelf daarin een aandeel leveren; meehelpen bij kinderen - , jongeren - of volwassenencatechese; meehelpen bij de voorbereiding op de

sacramenten; pastorale bezoeken aan nabestaanden bij een overlijden; pastorale bezoeken aan hen wie zij de ziekencommunie brengen en aan andere zieken; pastorale bezoeken aan andere mensen; het schrijven van een artikel voor het informatieblad, de website enz.), en van de opbouw en leiding (eerste verkenning van groepen die in de geloofsgemeenschap actief zijn en zich op de hoogte stellen van hun leden, werkterrein, werkwijze, organisatie; eventueel meewerken in de een of andere groep; deelname aan een of meerdere vergaderingen.

Beoordeling

De supervisor bezoekt vóór het begin van het studiejaar de mentor. Daarna zijn er twee gesprekken van stagiair, mentor en supervisor samen om de voortgang van de stage te meten aan de hand van de zelf geformuleerde doelstellingen. De supervisor beoordeelt of de stagiair een aanvaardbare ontwikkeling in de stage heeft doorgemaakt die vertrouwen geeft naar de toekomst toe en of de stagiair supervisabel is. De mentor geeft aan de rector van de opleiding een beoordeling van de stage. De mentor geeft aan de rector eveneens zijn mening over de geschiktheid van de kandidaat voor de diakenwijding resp. kerkelijke zending. Daarbij wordt gelet op een aantal 'competenties' (aanwezigheid

van pastorale bewogenheid en interesse; vermogen om in het algemeen met mensen om te gaan; vermogen om te luisteren en adequaat te spreken; inlevings- en meelevingsvermogen; vermogen om situaties en personen in te schatten; vermogen om samen te werken in het pastorale team en met de vrijwilligers; liturgische en spirituele houding; inhoudelijkheid van de verkondiging en aansluiting bij de toehoorders; integratie van de geestelijke dimensie in de activiteiten; discretie; prudentie in aanpak en beoordeling; stressbestendigheid; reflectievermogen; kunnen hanteren van eigen grenzen en mogelijkheden; kunnen aanvoelen van gewenst eigen initiatief; open houding ten opzichte van de begeleiders).

VI. Voortgezette vorming

1. Voor wie en hoe?

Voor hen die de opleiding aan het TIR hebben afgesloten en eveneens voor allen die met een kerkelijke zending in de pastoraal werkzaam zijn, is er de voortgezette vorming. De voortgezette vorming strekt zich uit gedurende vijf studiejaar na het afsluitende studiejaar. In die tijd onderhoudt de rector contacten met hen en, indien in een parochie werkzaam, met de pastoors bij wie zij werkzaam zijn. Per studiejaar zijn er twee bezinningsweekenden, één studiedag samen met de echtgenotes en vier studieweekends. Gedurende de vijf jaren van de voortgezette vorming blijft men ook deelnemen aan de jaarlijkse retraite, door de spiritueel georganiseerd, of in overleg met hem nemen zij deel aan een andere retraite.

Deelname aan de voortgezette vorming is verplicht. Zij heeft voorrang boven werkzaamheden in de parochie of instelling. Alleen om dringende redenen kan men hiervan ontheven worden. Verzoeken daartoe dienen bij de rector (resp. de spiritueel in het geval van bezinningsdagen) te worden ingediend. Men dient de verhinderings ook door te geven aan de studiefprefect, dit mede in verband

met het gereed maken van kamers en reserveringen van maaltijden.

Na het beëindigen van de voortgezette vorming kunnen de diakens, pastorale werkers en geestelijke verzorgers deelnemen aan de permanente vorming, zoals die door het bisdom voor de priesters georganiseerd wordt. Zij kunnen ook, op vrijwillige basis, aan het programma van de voortgezette vorming blijven deelnemen, mits zij zich tijdig aanmelden. Voor deelname aan bezinningsdagen en retraites in de Foyer te Thorn worden voor hen de gebruikelijke kosten voor maaltijden en overnachting in rekening gebracht.

2. Data en programma

28 augustus 2021

Opening studiejaar (zie IX.6)

Vrijdagavond 15 en

zaterdag 16 oktober 2021

Voortgezette vorming Rolduc

Vrijdag 15 oktober 2021

Thema:

Intervisie

In de voortgezette vorming vinden er steeds op de vrijdagavond intervisiegesprekken op collegiaal niveau plaats. In deze intervisie gaan we op het eigen professionele functioneren in de praktijk reflecteren en zo nodig samen oplossingen ontwikkelen. In het begin wordt er een effectief werkende communicatiestructuur aangereikt en inge oefend die het mogelijk maakt in deze collegiale gesprekken tot goede resultaten te komen. Basiselementen van deze communicatie zijn: goed luisteren (een kunst!), respect voor elkaar en het adviseren vanuit een collegiale houding. Ter inleiding wordt er door de begeleider de nodige informatie verstrekt. Tijdens de oefeningen werken de deelnemers zelfstandig.

Begeleider:

Drs. A.G.M. Franssen

Zaterdag 16 oktober 2021

Thema:

Het Neocatechumenaat

Inleider:

Dhr. M. Paloni

Vrijdagavond 26 en

zaterdag 27 november 2021

Bezinningsweekend Thorn

Vrijdagavond 7 en

zaterdag 8 januari 2022

Voortgezette vorming Rolduc

Vrijdagavond 7 januari 2022

Thema:

Intervisie

Begeleider:

Drs. A.G.M. Franssen

Zaterdag 8 januari 2022

Thema:

Een bedevaart voorbereiden en begeleiden en de pastorale kansen.

Inleider:

Priesters J. de Bruin en P. Zuidinga

Vrijdagavond 18 en

zaterdag 19 februari 2022

Voortgezette Vorming Rolduc

Vrijdagavond 18 februari 2022

Thema:

Intervisie

Begeleider:

Drs. A.G.M. Franssen

Zaterdag 19 februari 2022

Thema:

'De pastoraal in de tijd van Covid. Een terugblik'

Inleider:

Dr. G. Sars

*Vrijdagavond 11 en
zaterdag 12 maart 2022*

Bezinningsweekend Thorn

*Vrijdagavond 6 en
zaterdag 7 mei 2022*

Voortgezette Vorming Rolduc

Vrijdagavond 6 mei 2022

Thema:

Intervisie

Begeleider:

Drs. A.G.M. Franssen

Zaterdag 7 mei 2022

Thema:

"De werkzaamheden van de diaken in de parochie"

Inleider:

H. Klein en R. Klinkenberg

29 juni 2022 t/m 3 juli 2022

Jaarlijkse retraite te Thorn

(zie III.3) Voor opleiding en Voortgezette Vorming

3. Praktische gegevens

Plaatsen en tijden

De studieweekenden worden gehouden in het hoofdgebouw van Rolduc (Grootseminarie).

De bezinningsweekenden en de jaarlijkse retraite worden in Thorn gehouden (Zie III.3).

De studieweekenden beginnen steeds op vrijdagavond om 20.00 uur en duren tot zaterdagmiddag omstreeks 13:00 uur (tot na het middageten).

Dagordes en college-uren

(Zie IX.3)

4. Onkostenvergoeding

Het totale pakket navorming bestaat jaarlijks uit vier studieweekenden en twee bezinningsweekenden en de retraite. De eigen bijdrage hiervoor bedragen € 200,- (incl. overnachtingen en maaltijden). Een factuur wordt toegezonden. Het bedrag kan worden overgemaakt op de rekening van het Grootseminarie Rolduc, NL81 INGB 0673 0093 94. Mocht daartoe aanleiding bestaan, dan kan met de rector een andere financiële regeling getroffen worden.

VII. Dagen voor de echtgenotes en gezinnen van de diakens

De echtgenotes en gezinnen van de gehuwde diakenstudenten en diakens zijn van meet af aan op een bijzondere wijze verbonden met de opleiding, voortgezette vorming en het diaconale werk. Daarom worden elk studiejaar dagen georganiseerd waarop de gezinnen aanwezig kunnen zijn of waarop de echtgenotes een vormingsaanbod wordt gedaan.

1. Opening studiejaar van de diakenopleiding 28 augustus 2021

Deze vindt plaats op de laatste zaterdag van augustus. Naast de cursisten en de nieuwe studenten met hun gezinnen, zijn alle diakens met echtgenotes welkom om de opening van het studiejaar mee te vieren, met een feestelijk diner. Het is van belang zich aan te melden om het aantal maaltijden te kunnen reserveren.

De dag begint om 10:00 uur met een H. Mis door de bisschop. Daarna is er een ontvangst met koffie en vlaai, waarna er een inleiding is. De dag wordt afgesloten met een diner.

Dagorde zie IX.6

2. Bezinningsdagen voor echtgenotes van wijdelingen en anderen

Bezinningsdagen

In principe worden er twee stille gebedsdagen gehouden waarvan één stille gebedsdag met de voorbereiding op de diakenwijding (voor alle echtgenotes van diakens en bijzonder voor de echtgenote(s) van degenen die gewijd worden) ter verdieping van de betekenis van de diakenwijding binnen huwelijk en gezin.

Andere geschikte momenten van bezinning zijn de adventstijd en de veertigdagentijd. De uitnodiging wordt verzorgd door de "Kleine Kring".

3. Gebeds- en gespreksbijeenkomsten

Voor de echtgenotes van alle diakens en diakenkandidaten worden dit studiejaar twee gebeds- en gespreksbijeenkomsten gehouden op Rolduc. Het morgengedeelte omvat bezinning en wordt gegeven door de moderator van het Theologisch Instituut Rolduc, P. Hamans.

Het middagedeelte wordt op voorstel van de deelnemers gewijd aan een inleiding en gesprek over een belangrijk onderwerp in kerk en maatschappij, gezin en parochie. Op een van deze dagen vindt meestal een ontmoeting plaats met een van de bisschoppen.

De data van de gebeds- en gespreksbijeenkomsten voor het studiejaar 2021-2022 zijn bij het verschijnen van deze studiegids helaas nog niet bekend.

De dames die het geheel regelen van de zogeheten 'Kleine Kring' zijn: mevr. Marie-José Janssen (Brunssum) mevr. Willemien Venner (Roermond). Het bestuur bestaat uit Mgr. dr. P. Hamans, dr. B. Hegge, Marie-Josée Janssen en Willemien Venner.

Dagorde gebeds- en gespreksbijeenkomsten

9.30 uur	aankomst
10.00 uur	inleiding, bezinning en Eucharistieviering
12.30 uur	gezamenlijke lunch
13.30 uur	inleiding
15.00 uur	sluiting met koffie

VIII. Calendarium

1. Overzicht en lesrooster

De cijfers achter de colleges geven het aantal bestede uren aan, de vet onderstreepte de laatste les.

LESROOSTER TIR STUDIEJAAR 2021-2022									
Week	datum	uur	Jaar I	Jaar II,III en IV	Jaar V	Jaar VI	Voortgezette vorming		
1	28-8								
	3-9	1		Opening studiejaar door de bisschop					
		2	Antbt I	Moraaltheologie	Pastoraaltheologie	Liturgie in instellingen			
		3	P. Hamans 3	L. Hendriks 3	E. Dassen 3	G. Sars 3			
		4-9	4	Brewer, P. Hamans 1					
		5	Logop./f.t. hand.		Klinische pastoraal	Volwassencatechese			
		6	M. Cuijpers 2		I. Krewinkel 7	Zr. Theresa-Anne 4			
		7							
		8	Int. H. Schrift	Moraaltheologie					
		9	V. Goulimy 4	L. Hendriks 10		Parochiecatechese			
	10				H. Vanheeswijk 3				
2	17-9	1							
		2	Antbt I	Moraaltheologie	Supervisie stage	Supervisie stage			
		3	P. Hamans 6	L. Hendriks 13	J. de Bruin 3	J. de Bruin 3			
	18-9	4	Werkcollege	Moraaltheologie	Theor. Homileiek	Pastoraal in			
		5	P. Hamans 2	L. Hendriks 15	B. Hegge 2	zorghstel.			
		6	Liturg. Handelen		Praktische liturgie	I. Krewinkel 3			
		7	P. v.d. Laarschot 2		L. Hendriks 3				
		8	Int. H. Schrift	Spirituele theologie					
		9	V. Goulimy 7	B. Hegge 5	Klinische pastoraal	Volwassencatechese			
		10			I. Krewinkel 9	Zr. Theresa-Anne 8			
3	24-9	1							
		2	Antbt I	Moraaltheologie	Pastoraaltheologie	Liturgie in instellingen			
		3	P. Hamans 9	L. Hendriks 18	E. Dassen 6	G. Sars 6			
	25-9	4							
		5	Liturg. Handelen	Werkcollege	Pastoraalpsychologie	Past. In zorginstellingen			
		6	P. v.d. Laarschot 5	M. Spruit 3	F. Keyers 4	I. Krewinkel 6			
		7		Sacramentenleer. H. Schnackers 1					
		8	Int. H. Schrift	Spirituele theologie	Klinische pastoraal	Volwassencatechese			
		9	V. Goulimy 11	B. Hegge 8	I. Krewinkel 12	Zr. Theresa-Anne 12			
		10							
w/za	8/9-10		Bezinningsweekend opleiding te Thorn; (moderator: P. Hamans)						

Week	uur	datum	Jaar I	Jaar II, III en IV	Jaar V	Jaar VI	Voortgezette vorming
4	1	15-10					
	2		Ambt I P. Hamans 12	Moraaltheologie L. Hendriks 21	Pastoraaltheologie E. Dassen 9	Liturgie in instellingen G. Sars 9	Dr. A. Franssen Interview
	3						
	4	16-10			Theor. Homiletiek B. Hegge 4		"Het
	5		Ambt II P. Hamans 4	Sacramentenleer H. Schmackers 5	Groepsdynamica J.P. Janssen 3	Parochiecatechese H. Vanheeswijk 7	Neocatechumenataal" dhr. M. Paloni
	6						
	7						
	8		Inl. H. Schrift V. Goufmy 14	Spirituele theologie B. Hegge 11	Praktische liturgie L. Hendriks 5		
	9					Godsdienstsociologie Th. Schepens 3	
	10						
za.		30-10		Diakenwijding			
5	1	5-11					
	2		Kerkel. Docum. J. Geelen 3	Patristiek P. Hemans 3	Pastoraaltheologie E. Dassen 12	Liturgie in instellingen G. Sars 12	
	3						
	4	6-11					
	5		Amt II P. Hamans 8	Spirituele theologie B. Hegge 15	Praktische liturgie L. Hendriks 9	Godsdienstsociologie Th. Schepens 7	
	6						
	7						
	8		Inl. H. Schrift V. Goufmy 17	Moraaltheologie L. Hendriks 24	Groepsdynamica J.P. Janssen 6	Pastoraal in zorginstel. I. Krewinkel 9	
6	1	12-11					
	2		Inl. theol. P. Casino 3	Patristiek P. Hemans 6	Stage supervisie J. de Bruin 6	Stage supervisie J. de Bruin 6	
	3		Breuer. P. Hemans 2				
	4	13-11					
	5		Logopedie M. Cuijpers 4	Sacramentenleer H. Schmackers 9	Pastoraalpsychologie F. Keyers 8	Pastoraal in zorg- instellingen I. Krewinkel 16	
	6						
	7						
	8		Inl. H. Schrift V. Goufmy 21	Spirituele theologie B. Hegge 18	Praktische liturgie L. Hendriks 12		
	9						
	10						
w/za		26/27-11		Beziingsweekend opleiding en voortgez. vorming Thorn (moderator: L. Hendriks)			

Week	datum	Jaar I	Jaar II, III en IV	Jaar V	Jaar VI	Voorgesette vorming
7	10-12	Kerkele Documenten J. Geelen 6	Patristiek P. Hamans 9	Canoniek recht pastorale praktijk G. Weishaupt 3	Sacramentencatechese J. Marx 3	
	11-12	Ambt II P. Hamans 12	Sacramentenleer H. Schnackers 13	Pastoraalpsychologie F. Keyers 12	Ouderenpastoraal W. van Rens 3	
	7					
	8					
	9	Inl. H. Schrift V. Goulny 24	Spirituele theologie B. Hegge 21	Groepsdynamica J.P. Janssen 9	Volvessencatechese Zr. Theresa Anne 16	
	10					
	17-12	Kerkele Documenten J. Geelen 9	Patristiek P. Hamans 12	Stage supervisie J. de Bruin 9	Stage supervisie J. de Bruin 9	
8	18-12	Werkcollege P. Hamans 4	Sacramentenleer H. Schnackers 17	Theor. Hom. B. Hegge 5	Ouderenpastoraal W. van Rens 6	
		Inl. Christel. Geloven B. Hegge 2		Voorleeskunde M. Cuijpers 3		
		Liturg. Handelen P. v.d. Laarschot 8	Spirituele theologie B. Hegge 24	Groepsdynamica J.P. Janssen 12	Parochiecatechese H. Vanheeswijk 11	
	7-1	Kerkele Documenten J. Geelen 12	Patristiek P. Hamans 15	Canoniek recht pastorale praktijk G. Weishaupt 6	Sacramentencatechese J. Marx 6	Dr. A. Franssen Intervisie
	8-1	Logopedie M. Cuijpers 6	Exegese OT V. Goulny 4	Theorie van de homilie B. Hegge 7	Volvessencatechese Zr. Theresa Anne 18	"Voorbereiding en begeleiding van een bedevaart". Pastorale kansen. J. de Bruin en P. Zuidinga
9	7	Lith. P. v.d. Laarsch. 9			Didactiek J. Marx 2	
	8					
	9	Inl. Christel. Geloven B. Hegge 6	Sacramentenleer H. Schnackers 20	Gespreksvoering A. Pierik 5	Godsdienssociologie Th. Schepens 10	
	10					

Week	datum	uur	Jaar I	Jaar II,III en IV	Jaar V	Jaar VI	Voortgezette vorming	
10	21-1	1	Inl. theologie P. Casino 6	Patristiek P. Hamans 18	Canoniek recht pastorale praktijk G. Weisaupt 9	Sacramentencatechese J. Marx 9		
		3	Werkcollege P. Hamans 6	Sacramenteleer H. Schnackers 22	Theor. Homiletiek B. Hegge 9			
	22-1	5	Inl. Christ. Geloven B. Hegge 8	Werkcollege M. Spruit 5	Voorleskunde M. Cuijpers 5	Pastoraal in zorg- instellingen I. Krawinkel 20		
		7						
	4-2	9	Muziek E. Smeets 3	Exegese OT V. Goumy 7	Gespreksvoering A. Pierik 8	Didactiek J. Marx 5		
		10						
	11	5-2	2	Kerkel. Documenten J. Geelen 15	Patristiek P. Hamans 21	Canoniek recht pastorale praktijk G. Weisaupt 12	Sacramentencatechese J. Marx 12	
			3	Brevier P. Hamans 3	Sacramenteleer H. Schnackers 24	Theor. Homiletiek B. Hegge 11		
		5-2	5	Werkcollege P. Hamans 8	Filosofie E. de Jong 2		Pastoraal in zorg- instellingen I. Krawinkel 24	
			6					
7		7						
		8						
18-2		9	Inl. Christ. Geloven B. Hegge 12	Werkcollege M. Spruit 8	Gespreksvoering A. Pierik 13	Godsdienssociologie Th. Schepens 13		
		10						
12	19-2	1	Inl. theologie P. Casino 9	Patristiek P. Hamans 24	Supervisie stage J. de Bruin 12	Supervisie stage J. De Bruin 12	Dr. A. Franssen Intensie	
		3						
	6	5	Inl. Christ. Geloven B. Hegge 16	Filosofie E. de Jong 6	Gespreksvoering A. Pierik 17	Godsdienssociologie Th. Schepens 15	"De pastoraal in de tijd van Covid, een terugblik" Dr. G. Sars	
		6						
	7	7				Didactiek J. Marx 8		
		8						
10	10	9	Muziek E. Smeets 6	Exegese OT V. Goumy 10	Voorleskunde M. Cuijpers 8	Cath. Methoden J. Marx 2		
		10						

Week	datum	uur	Jaar I	Jaar II, III en IV	Jaar V	Jaar VI	Voortgezette vorming
S C R U T I N U U M	13	4-3					
	1	2	Kerkef. Documenten J. Geelen 18	Genadeleer H. Quaect/Mieg 3	Individueel pastoraal gesprek S. Nevelstern 3	Inl. Godsdienstpedagogie H. Vanheeswijck 3	
	3	3					
	4	5-3					
	5	6	Inl. Christ. Gebwen B. Hegge 20	Ecclesiologie H. Schrackers 3	Gesprekswaering A. Pierik 21	H. Schrift V. Goulimy 4	
	6	7		Filosofie			
	7	8		E. de Jong 8			
	8	9	Inl. Filosofie	Exegese OT	Wereldreligies	Th. Schepens 17	Godsdienstsociologie
	9	10	D. Rohling 3	V. Goulimy 12	H. Vanheeswijck 3	Cath. Methoden. J. Marx 3	Cath. Methoden. J. Marx 3
	10	11 + 12-3		Beziinningsweekend opleiding en voortgezette vorming (moderator: L. Hendriks)			
14	1	25-3			Individueel		
	2	2	Inl. Theologie P. Casino 12	Genadeleer	pastoraal gesprek S. Nevelstern 6	Inl. Godsdienstpedagogie H. Vanheeswijck 6	
	3	3		H. Quaect/Mieg 6			
	4	26-3					
	5	6	Inl. christel. Gel. B. Hegge 24	Exegese OT V. Goulimy 17	Wereldreligies H. Vanheeswijck 7	Godsdienstsociologie Th. Schepens 21	
	6	7					
	7	8					
	8	9	Inl. Filosofie	Ecclesiologie	Gesprekswaering A. Pierik 24	Volwassencatechese Zuster Theresa Anna 21	
	9	10	D. Rohling 6	H. Schrackers 5			
	10	8-4					
15	1	2	Inl. Theologie P. Casino 15	Genadeleer	Individueel pastoraal gesprek S. Nevelstern 9	Inl. Godsdienstpedagogie H. Vanheeswijck 9	
	3	3		H. Quaect/Mieg 9			
	4	9-4					
	5	6	Inl. Kerkgesch. P. Hamans 4	Exegese OT V. Goulimy 19	Algemeen soc. pastoraal	Inl. Godsdienstpedagogie H. Vanheeswijck 12	
	6	7		Filosofie			
	7	8		E. de Jong 10	P. v.d. Laarschot 4	H. Schrift V. Goulimy 5	
	8	9	Inl. Filosofie	Ecclesiologie	Wereldreligies H. Vanheeswijck 10	Volwassencatechese Zuster Theresa Anna 24	
	9	10	D. Rohling 9	H. Schrackers 8			
	10						

Week	datum	uur	Jaar I	Jaar III,III en IV	Jaar V	Jaar VI	Voortgezette vorming	
16	22-4	1			Canoniek recht voor de pastorale praktijk G. Weishaup 15	Sacramentencatechese J. Marx 15		
		2	Inl. Theologie P. Casino 18	Genadeleer H. Quaetvlieg 12				
	23-4	3		Exegese OT V. Goumy 21	Theor. Homl. B. Hegge 12			
		4		Filosofie E. de Jong 12	Praktische homiletiek W. Varela 3	Godsdiensociologie Th. Schepens 24		
		5	Inl. Kerkgesch. P. Hamans 8					
		6						
		7						
		8						
9		Inl. Filosofie D. Rohling 12	Ecclesiologie H. Schmackers 11	Wereldreligies H. Vanheeswijk 13	H. Schrifft V. Goumy 9			
17	6-5	1			Canoniek recht voor de pastorale praktijk G. Weishaup 18	Sacramentencatechese J. Marx 18	Drs. A. Franssen Interview "De werkzaamen van de diaken in de parochie" H. Klein en R. Klinkenberg	
		2	Kerkel. Documenten J. Geelen 21	Genadeleer H. Quaetvlieg 15				
	7-5	3						
		4						
		5	Inl. Kerkgesch. P. Hamans 12	Ecclesiologie H. Schmackers 15	Praktische homiletiek W. Varela 8	H. Schrifft V. Goumy 13		
		6						
		7						
		8						
9		Inl. Filosofie D. Rohling 15	Exegese OT V. Goumy 24	Alg. soc. Pastoraat P v.d. Laarschot 6	Didactiek J. Marx 11			
18	20-5	1			Supervisie stage J. De Bruin 15	Stage supervisie J. de Bruin 15		
		2	Inl. Theologie P. Casino 21	Genadeleer H. Quaetvlieg 18				
	21-5	3						
		4						
		5	Inl. Kerkgesch. P. Hamans 16	Filosofie E. de Jong 16	Wereldreligies H. Vanheeswijk 16	H. Schrifft V. Goumy 17		
		6						
		7						
		8						
9		Inl. Filosofie D. Rohling 18	Ecclesiologie H. Schmackers 18	Praktische homiletiek W. Varela 12	Identiteit katholiek onderwijs G. Dölle 3			
10								

Week	datum	uur	Jaar I	Jaar II, III en IV	Jaar V	Jaar VI	Voortgezette vorming	
19	3-6	1						
		2	Kerkelijke documenten J. Geelen 24	Genadeleer H. Quaedvlieg 21	Canoniek Recht voor de pastorale praktijk G. Weishaup 21	Sacramentencatechese J. Marx 21		
	4-6	4						
		5	Inl. Kerkgesch. P. Hamans 20	Filosofie E. de Jong 20	Wetredigities H. Vanheeswijk 20	Didactiek J. Marx 15		
		6						
		7						
			9	Inl. Filosofie D. Rohling 21	Ecclesiologie H. Schmackers 21	Alg. soc. Pastoraat P. v.d. Laarschot 9	H. Schrift V. Goumy 20	
			10					
	Za	11-6						
	20	17-6	1	Priesterwijding		Canoniek Recht voor de pastorale praktijk G. Weishaup 24	Sacramentencatechese J. Marx 24	
2			Inl. Theologie P. Casino 24	Genadeleer H. Quaedvlieg 24				
	18-6	3						
		4						
		5	Inl. Kerkgesch. P. Hamans 24	Filosofie E. de Jong 24	Wetredigities H. Vanheeswijk 24	H. Schrift V. Goumy 24		
		6						
		7						
		8						
		9	Inl. Filosofie D. Rohling 24	Ecclesiologie H. Schmackers 24	Alg. soc. Pastoraat P. v.d. Laarschot 12	Identiteit katholiek onderwijs G. Delle 9		
wo/zo	29-6/3-7		Retraite opleiding en voortgezette vorming te Thorn					
ma	4-7		Docentenvergadering					

2. Docentenvergadering

Te houden op maandag 4 juli 2022
van 10.00 – 12.00 uur

3. Bijzondere data 2021 - 2022

28 augustus 2021

Opening studiejaar 2021/2022

31 oktober 2021

Wijding permanente en transeunte
diakens

14 november 2021

Vesperviering

19 februari 2022

Informatieochtend TIR

11 juni 2022

Priesterwijding

27 augustus 2022

Opening studiejaar 2022/2023

29 oktober 2022

Wijding permanente en transeunte
diakens

IX. Dagordes en lesuren

1. Opleiding, dagprogramma studieweekend

Vrijdag:

17.15 uur: Eucharistieviering
(facultatief)
17.50 uur: vespers (abdijkerk)
18.10 uur: avondeten
19.00 uur: college 1
19.45 uur: koffiepauze
20.00 uur: college 2
20.45 uur: pauze
20.50 uur: college 3
21.35 uur: pauze
21.40 uur: zangrepetitie
22.00 uur: recreatie

Zaterdag:

07.00 uur: lauden en meditatie
07.30 uur: Eucharistieviering

Aansluitend: ontbijt

08.50 uur: college 4
09.35 uur: pauze
09.40 uur: college 5
10.25 uur: koffiepauze
10.40 uur: college 6
11.25 uur: pauze
11.30 uur: college 7
(einde 12:15 uur)
12.20 uur: middaggebed
12.30 uur: middageten
13.30 uur: college 8
14.15 uur: pauze

14.20 uur: college 9
(einde 15:00 uur)
15.05 uur: vespers
15.30 uur: college 10
16.15 uur: einde college 10

2. Supervisie stage

(Zie IV)

3. Voortgezette Vorming

(Zie VI)

a. studieweekends:

vrijdag:

19:45 uur: aankomst
20.00 uur: inleiding
22.00 uur: recreatie

zaterdag:

07.00 uur: ochtendgebed en
Eucharistieviering

Aansluitend: ontbijt

08:50 uur: inleiding
10.25 uur: koffiepauze
10.40 uur: inleiding of
werkopdracht
(einde 12:15 uur)
12.30 uur: middageten

4. Stille dagen en retraites

(Zie Hoofdstuk III.3)

5. Gebeds- en gespreksbijeenkomsten

(Zie VII.3)

- 09.30 uur: aankomst
- 10.00 uur: inleiding, bezinning en Eucharistieviering
- 12.30 uur: gezamenlijke lunch
- 13.30 uur: inleiding
- 15.00 uur: sluiting met koffie

6. Opening studiejaar

Laatste zaterdag in augustus.
(zie ook VII.1)

- 10.00 uur: Plechtige Eucharistieviering in de Abdijkerk met "Opname onder de kandidaten voor het diaconaat"
- 11.00 uur koffie
- 11.30 uur voorstellen van nieuwe studenten/cursisten en inleiding
- 12.30 uur warme maaltijd

7. Info-ochtend

Zaterdag 19 februari 2022

- 10.00 uur: aankomst, koffie
- 10.30 uur: inleiding door de rector
- 11.30 uur: volgen van een college
- 12.20 uur: middagebed
- 12.30 uur: warme maaltijd en daarna afsluiting

